

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**“YARI ZAMANLI VE TAM ZAMANLI ÇALIŞAN ANNELERİN
EBEVEYN TUTUMLARI İLE SUÇLULUK DUYGULARI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ”**

Fatma Betül TERZİ

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi H. Yıldız BURKOVİK**

İSTANBUL-2023

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**“YARI ZAMANLI VE TAM ZAMANLI ÇALIŞAN ANNELERİN
EBEVEYN TUTUMLARI İLE SUÇLULUK DUYGULARI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ”**

Fatma Betül TERZİ

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi H. Yıldız BURKOVİK**

İSTANBUL-2023

YEMİN METNİ

Bu çalışmanın kendi tez çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar hiçbir aşamasında etik dışı davranışımın olmadığını, tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

15.09.2023

Fatma Betül TERZİ

İmza:

TEŞEKKÜR

Uzun yıllara yayılmış bu yüksek lisans tez sürecimde öncelikli olarak, hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini benden esirgemeyen, tüm eğitim hayatım boyunca özverilerini, desteklerini, motivasyon ve dualarını her daim hissettiğim, arkamda dağ gibi duran değerlilerim annem Saliha Bostancı ve babam Kerim Bostancı'ya; tez sürecindeki yardım, destek ve yüreklendirmeleri için kıymetli eşim Agah Terzi'ye ve bu sürece ilk başladığımda henüz daha hayatta olmadıkları halde son aşamalarının hemen hepsine şahit olan, sürecime eşlik eden can parçalarım; kızım Elif ve oğlum Ali Asaf'a belki farkında bile olmadan gösterdikleri sabır ve anlayışları için şükranlarımı sunuyorum ve varlıklarına sonsuz şükrediyorum.

Klinik yüksek lisans derslerindeki değerli katkıları ve tez çalışmamdaki desteği ve yardımları için ise değerli danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi H. Yıldız Burkovik hocama teşekkürlerimi borç bilirim.

Fatma Betül TERZİ

İstanbul 2023

(TERZİ, Fatma Betül, Yüksek Lisans, İstanbul, 2023)

*YARI ZAMANLI VE TAM ZAMANLI ÇALIŞAN ANNELERİN EBEVEYN
TUTUMLARI İLE SUÇLULUK DUYGULARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ*

ÖZET

Bu çalışma İstanbul'un Başakşehir ilçesinde yaşamakta olan, yaşları 29 ile 53 arasında değişen yarı zamanlı ve tam zamanlı çalışmakta olan 100 anne ile gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırmada Kişisel Bilgi Formu, Pari Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği, Suçluluk Utanç Ölçeği ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın istatistik verileri IBM SPSS Statistics 23.0 programında yapılmıştır. Ölçeklerin puanları arasındaki korelasyon katsayılarının incelenmesinde Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır. İki grup arasındaki karşılaştırmalar için Bağımsız Örneklem T testi yapılmıştır. Üç grup ve üzeri karşılaştırmalar için Anova testi yapılmıştır. Ölçekler arası etki de regresyon analizi ile test edilmiştir.

Araştırma sonucunda çalışan annelerin sahip oldukları çocuk sayısı arttıkça suçluluk düzeylerinin arttığı ve daha fazla disiplinli tutumlar sergiledikleri; çalışma süreleri arttıkça daha az demokratik tutum sergiledikleri; aile gelir düzeyi düştükçe karı-koca geçimsizliğinin arttığı; ev işlerinde yardım almayan annelerin suçluluk düzeylerinin arttığı; eşlerine yeterince zaman ayıramayan annelerin suçluluk düzeylerinin arttığı ve suçluluk düzeyi arttıkça ev kadınlığı rolünün daha fazla reddedildiği görülmüştür.

Araştırma sonuçları var olan literatürün ışığında tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Tam Zamanlı Çalışan Anne, Yarı Zamanlı Çalışan Anne, Ebeveyn Tutumları, Suçluluk, Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk

(TERZİ, Fatma Betül, Graduate Program, Istanbul, 2023)

*EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PARENTAL
ATTITUDES AND GUILT FEELINGS OF PART-TIME AND FULL-TIME WORKING
MOTHERS*

Abstract:

This study was conducted with 100 full-time and part-time working mothers, aged between 29 and 53, living in the Başakşehir district of Istanbul.

Personal Information Form, Pari Child-rearing Attitudes Scale, Guilt Shame Scale and Work-related Guilt Scale were used in this study. The statistical data of the study were processed in IBM SPSS Statistics 23.0 program. Pearson Correlation analysis was used to examine the correlation coefficients between the scores of the scales. Independent Sample T test was used for comparisons between the two groups. Anova test was used for comparisons of three groups and above. The effect between scales was tested by regression analysis.

As a result of the study, it was observed that working mothers' guilt levels increased as the number of children they had increased and they exhibited more disciplinary attitudes; they exhibited less democratic attitudes as their working hours increased; husband-wife discord increased as the family income level decreased; guilt levels of mothers who do not receive help in housework increased; guilt levels of mothers who could not spare enough time for their husbands increased; and as the level of guilt increased, the role of housewife is rejected more.

The results of the research are discussed in the light of the existing literature and recommendations are presented.

Keywords: Full-time Working Mother, Part-Time Working Mother, Parental Attitudes, Guilt, Employment Related Guilt

İÇİNDEKİLER

BEYAN (YEMİN METNİ).....	i
TEŞEKKÜR	ii
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar LİSTESİ	ix
GİRİŞ	1
1.1.Hipotez	4
1.1.1.Alt Problemler	4
1.2.Varsayımlar	4
1.3.Sınırlılıklar	4
1.4.Araştırmanın Amacı ve Önemi	5
2. GENEL BİLGİLER.....	6
2.1.Çalışan Kadın ve Diğer Rollerı	6
2.1.1.Çalışan Kadın ve Eş Rolü.....	6
2.1.2.Çalışan Anneler ve Sosyal Desteğin Önemi	8
2.2.Anne Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları	9
2.2.1.Otoriter Anne Baba Tutumu.....	9
2.2.2.Aşırı Koruyucu Ana Baba Tutumu	11
2.2.3.İzin Verici Anne Baba Tutumu	12
2.2.4.Tutarsız Anne Baba Tutumu	12
2.2.5.Demokratik Anne Baba Tutumu	13
2.2.6.Ebeveyn Tutumları ile İlgili Çalışmalar.....	13
2.3.Ebeveyn Tutumu ve Çalışan Anne.....	14
2.4.Çalışan Anne ve Suçluluk	14
3. GEREÇ VE YÖNTEM	17

3.1.Araştırma Grubu.....	17
3.2.Araştırma Modeli	17
3.3.Verİ Toplama Araçları	17
3.3.1.Kişisel Bilgi Formu	17
3.3.2.Pari Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği	17
3.3.3.Suçluluk Utanç Ölçeği (SUTÖ)	18
3.3.4.Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeği.....	19
3.4.Verİ Toplama Tekniğı ve Süreci	19
3.5.Verilerin Analizi.....	19
3.5.1. Normallik	20
Tablo 3.5.1. Normal Dağılımın İncelenmesi.....	20
4. BULGULAR	21
4.1 Sosyo-Demografik Özellikler	21
Tablo 4.1: Sosyo-Demografik Özelliklere İlişkin Dağılımları.....	21
Tablo 4.1: Sosyo-Demografik Özelliklere İlişkin Dağılımları.....	22
Tablo 4.1: Sosyo-Demografik Özelliklere İlişkin Dağılımları.....	22
4.2 Annelerin Ebeveyn Tutumları, Suçluluk Düzeyleri ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Düzeyleri	24
Tablo 4.2: Annelerin Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçekleri'nden Elde Edilen Puanların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	24
4.3.Annelerin Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinin Puanlarının Sosyodemografik Özelliklere Göre Karşılaştırılması	25
Tablo 4.3: Annelerin Çalışma Şekillerine Göre Grupların Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinin Puanları Açısından Bağımsız Örneklem T Testi ile Karşılaştırılması	25
Tablo 4.4: Tam Zamanlı ve Yarı Zamanlı Çalışan Annelerin Yaşları ile Annelerin Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinden Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişkiyi Pearson Korelasyon Analizi ile İncelenmesi.....	26

Tablo 4.5: Tam Zamanlı ve Yarı Zamanlı Çalışan Annelerin Eğitim Düzeylerine Göre Grupların Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinin Puanları Açısından Bağımsız Örneklem T Testi ile Karşılaştırılması	28
Tablo 4.6: Tam Zamanlı ve Yarı Zamanlı Çalışan Annelerin Sahip Olduğu Çocuk Sayısı ile Annelerin Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinden Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişkiyi Pearson Korelasyon Analizi ile İncelenmesi	29
Tablo 4.7: Tam Zamanlı ve Yarı Zamanlı Çalışan Annelerin Çalışma Süreleri ile Annelerin Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinden Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişkiyi Pearson Korelasyon Analizi ile İncelenmesi.....	30
Tablo 4.8: Tam Zamanlı ve Yarı Zamanlı Çalışan Annelerin Gelir Düzeylerine Göre Grupların Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinin Puanları Açısından Anova Testi ile Karşılaştırılması	31
Tablo 4.9: Tam Zamanlı ve Yarı Zamanlı Çalışan Annelerin Eşlerinin Gelir Düzeylerine Göre Grupların Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinin Puanları Açısından Anova Testi ile Karşılaştırılması	31
Tablo 4.10: Tam Zamanlı ve Yarı Zamanlı Çalışan Annelerin Ev İşlerinde Yardım Alma Durumlarına Göre Grupların Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinin Puanları Açısından Anova Testi ile Karşılaştırılması	32
Tablo 4.11: Tam Zamanlı ve Yarı Zamanlı Çalışan Annelerin Çocuk Bakımında Yardım Alma Durumlarına Göre Grupların Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinin Puanları Açısından Anova Testi ile Karşılaştırılması	33
Tablo 4.12: Annelerin Çocuklarına Yeterince Zaman Ayırıp Ayıramadığına Göre Grupların Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinin Puanları Açısından Bağımsız Örneklem T Testi ile Karşılaştırılması.....	34
Tablo 4.13: Annelerin Eşlerine Yeterince Zaman Ayırıp Ayıramadığına Göre Grupların Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinin Puanları Açısından Bağımsız Örneklem T Testi ile Karşılaştırılması.....	36
Tablo 4.14: Annelerin Kendilerine Yeterince Zaman Ayırıp Ayıramadığına Göre Grupların Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinin Puanları Açısından Bağımsız Örneklem T Testi ile Karşılaştırılması.....	36

4.4 Annelerin Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	38
Tablo 4.15: Annelerin Ebeveyn Tutumları Ölçeklerinden Aldıkları Puanlar ile Annelerin Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinden Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişkiyi Pearson Korelasyon Analizi ile İncelenmesi	38
4.5 Annelerin Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Düzeylerinin Ebeveyn Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi	38
Tablo 4.16: Annelerin Suçluluk ölçeğinden Aldığı Puanların Annelerin Ebeveyn Tutumları Ölçeğinden Aldığı Puanlarını Yordamasını Regresyon Analizi ile İncelenmesi.....	39
Tablo 4.17: Annelerin Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk ölçeğinden Aldığı Puanların Annelerin Ebeveyn Tutumları Ölçeğinden Aldığı Puanlarını Yordamasını Regresyon Analizi ile İncelenmesi.....	40
5.TARTIŞMA	42
6.SONUÇ VE ÖNERİLER	45
7.KAYNAKLAR.....	47
EKLER.....	52
Ek 1: Kişisel Bilgi Formu.....	52
Ek 2: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Anketi	54
Ek 3: Suçluluk Ölçeği	57
Ek 4: Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeği	59
Ek 5: Özgeçmiş	60

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 3.5.1. Normal Dağılımın İncelenmesi	20
Tablo 4.1: Sosyo-Demografik Özelliklere İlişkin Dağılımları.....	21
Tablo 4.1: Sosyo-Demografik Özelliklere İlişkin Dağılımları.....	22
Tablo 4.1: Sosyo-Demografik Özelliklere İlişkin Dağılımları.....	23
Tablo 4.2: Annelerin Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçekleri'nden Elde Edilen Puanların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	25
Tablo 4.3: Annelerin Çalışma Şekillerine Göre Grupların Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinin Puanları Açısından Bağımsız Örneklem T Testi ile Karşılaştırılması	26
Tablo 4.4: Tam Zamanlı ve Yarı Zamanlı Çalışan Annelerin Yaşları ile Annelerin Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinden Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişkiyi Pearson Korelasyon Analizi ile İncelenmesi.....	27
Tablo 4.5: Tam Zamanlı ve Yarı Zamanlı Çalışan Annelerin Eğitim Düzeylerine Göre Grupların Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinin Puanları Açısından Bağımsız Örneklem T Testi ile Karşılaştırılması	28
Tablo 4.6: Tam Zamanlı ve Yarı Zamanlı Çalışan Annelerin Sahip Olduğu Çocuk Sayısı ile Annelerin Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinden Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişkiyi Pearson Korelasyon Analizi ile İncelenmesi	29
Tablo 4.7: Tam Zamanlı ve Yarı Zamanlı Çalışan Annelerin Çalışma Süreleri ile Annelerin Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinden Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişkiyi Pearson Korelasyon Analizi ile İncelenmesi.....	30
Tablo 4.8: Tam Zamanlı ve Yarı Zamanlı Çalışan Annelerin Gelir Düzeylerine Göre Grupların Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinin Puanları Açısından Anova Testi ile Karşılaştırılması	31
Tablo 4.9: Tam Zamanlı ve Yarı Zamanlı Çalışan Annelerin Eşlerinin Gelir Düzeylerine Göre Grupların Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinin Puanları Açısından Anova Testi ile Karşılaştırılması	32

Tablo 4.10: Tam Zamanlı ve Yarı Zamanlı Çalışan Annelerin Ev İşlerinde Yardım Alma Durumlarına Göre Grupların Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinin Puanları Açısından Anova Testi ile Karşılaştırılması	33
Tablo 4.11: Tam Zamanlı ve Yarı Zamanlı Çalışan Annelerin Çocuk Bakımında Yardım Alma Durumlarına Göre Grupların Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinin Puanları Açısından Anova Testi ile Karşılaştırılması	34
Tablo 4.12: Annelerin Çocuklarına Yeterince Zaman Ayırıp Ayıramadığına Göre Grupların Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinin Puanları Açısından Bağımsız Örneklem T Testi ile Karşılaştırılması.....	34
Tablo 4.13: Annelerin Eşlerine Yeterince Zaman Ayırıp Ayıramadığına Göre Grupların Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinin Puanları Açısından Bağımsız Örneklem T Testi ile Karşılaştırılması.....	36
Tablo 4.14: Annelerin Kendilerine Yeterince Zaman Ayırıp Ayıramadığına Göre Grupların Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinin Puanları Açısından Bağımsız Örneklem T Testi ile Karşılaştırılması.....	36
Tablo 4.15: Annelerin Ebeveyn Tutumları Ölçeklerinden Aldıkları Puanlar ile Annelerin Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinden Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişkiyi Pearson Korelasyon Analizi ile İncelenmesi	38
Tablo 4.16: Annelerin Suçluluk ölçeğinden Aldığı Puanların Annelerin Ebeveyn Tutumları Ölçeğinden Aldığı Puanlarını Yordamasını Regresyon Analizi ile İncelenmesi.....	39
Tablo 4.17: Annelerin Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk ölçeğinden Aldığı Puanların Annelerin Ebeveyn Tutumları Ölçeğinden Aldığı Puanlarını Yordamasını Regresyon Analizi ile İncelenmesi.....	40

GİRİŞ

Günümüzde yaşam maliyetlerinin her geçen gün artıyor olması; sürdürülebilir hane ekonomisi için kadın ve erkeğin eş zamanlı olarak çalışmasını neredeyse zorunlu kılmaktadır. Bu sosyolojik gerçeğin yanı sıra çalışma hayatına katılmanın bireyin kendisini gerçekleştirmesi ve dolayısı ile benlik saygısı ile de doğrudan bağlantılı olduğu da bir gerçekliktir. Türkiye’deki işgücü istatistiklerini incelediğimizde 2007-2020 yılları arasında kadınların işgücüne katılım oranının %24’ten %32’ye yükseldiği görülmüştür (TÜİK, 2020). 2022 istatistiklerine göre bu oran 32,8’e yükselmiştir (TÜİK, 2023). Kadınların %16,4’ü yarı zamanlı çalışmaktadır. Kadınların eğitim seviyesinin yükselişi ile birlikte işgücüne daha fazla katıldıkları görülmektedir. Katılım oranları; okuryazar olmayan kadınlarda %12,8, lise altı eğitilmiş kadınlarda %25,3, lise mezunu kadınlarda %32,5, mesleki veya teknik lise mezunu kadınlarda %38,5, yükseköğretim mezunu kadınlarda ise %67,6’dır (TÜİK, 2023). Her ne sebeple olursa olsun kadınların istihdama katılımının olumlu dönüşleri olsa da çalışma hayatının anne rolünü de beraberinde taşıyan kadınlar için ek bir yüke dönüşebilmesi de mümkündür.

Toplumsal cinsiyet; çocuk bakımı ve ev içi emeğin harcanmasını kadının sorumluluğu olarak pekiştirmektedir. Kadının istihdama katılımı ile ev içi rol ve görevlerin, çalışma hayatı ile birlikte sürdürülmesi beklentisini de doğurur ki bu beklenti roller arası çatışmanın ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (Arslan, 2012). Çalışan kadının ev içi rollerini ücretli çalışanlar veya hizmet sunan kuruluşlar aracılığı ile azaltma imkanı olsa da kadının tüm rollerini devretmesi mümkün değildir (Çelik ve Turunç, 2009). Sürdürülmesi gereken bu roller, çalışan kadınların iş-aile çatışması yaşamalarına ve dolayısı ile evlilik uyumlarının kaybına neden olabilmektedir. Evlilik içerisinde ortaya çıkan çatışmalar, eşler arasında olumsuz davranış ve duyguların ortaya çıkmasına zemin hazırlar. Çiftlerin iletişime kapalı olması halinde ise sorunların büyümesine ve evliliğin çekilmez hale gelmesine neden olabilecek kaçınmanın yanı sıra geri çekilme yahut savunmacı davranış ve tutumlar söz konusu olabilir (Yılmaz, 2001).

Toplumsal cinsiyet algısı nedeniyle çocuk bakımı salt kadının görevi olarak kabul gördüğü için çalışan kadınlar çocuklarına yetemeyeceklerini, onlara zaman ayıramayacaklarını düşünerek suçluluk duygusu yaşayabilmektedirler (Polat vd., 2022). Annenin çalışırken çocuğun bakım ihtiyacını düşünmesi, mesai sonrası fiziksel yorgunluğun

çocuk ile iletişime yansıması, çocuğa olması gerekenden daha az zaman ayırdığını düşünmesi gibi sebepler annenin suçluluk duygusuna neden olmaktadır (Öztürk, 2009).

Bireyin toplumsal standartlara, değerlere ve yargılara uygun yaşamadığını düşünmesi suçluluk duygusunu açığa çıkarır (Akın vd., 2018). Çalışan anneler, eş ve anne rollerinin yanında çalışan rolünü de yürütmeye çalışırlar. Bu çoklu rollerin gerektirdiklerini yerine getirmeye çalışmak bir baskı sebebidir; bu süreç içerisinde iş ve özel yaşam çatışmalarının ortaya çıkması da olasıdır (Akdoğanlı, 2019). Çalışan annenin suçluluk duygusu da klasik anne rolünü gerektiği gibi yerine getiremediğini düşünmesi nedeniyle ortaya çıkar (Doğan, 2019).

Çalışan kadının rol çatışmaları ve suçluluk duygusu ile mücadelesi sırasında sosyal destekler önem kazanır. Sosyal destek en yalın tanımı ile bireyin gerektiğinde çevresinden gereken yardımın sağlanacağına dair inancıdır (Başer, 2006). Sosyal destek, eşten, aile bireylerinden veya arkadaşlardan sağlanabilir. Evlilik içerisinde bireyin eşinden elde ettiği sosyal / manevi destek ile psikolojik iyi oluş etkenleri arasında yakın bir korelasyon bulunmaktadır. Sosyal desteğin aile stresi üzerinde etkili olduğu (Aydın, 2019); eşten sağlanan destek yittiğinde ya da hiç olmadığında kişinin ruh sağlığı üzerinde olumsuz sonuçlar ortaya çıktığı görülmüştür (Çağ ve Yıldırım, 2013). Eş desteği alan bireylerin aile içi iletişimlerinde iş-aile çatışmalarının azaldığı saptanmıştır (Aycan ve Eskin, 2005). Eşinden yeterli destek göremeyen bireylerde ise iş-aile ve bunlara bağlı roller arasındaki çatışmaların artması mümkündür.

Çocuğun gelişiminde ebeveynlerin rollerini nasıl gerçekleştirdikleri de oldukça önemlidir. Bu nedenle sergilenen ebeveyn tutumları önemlidir. Gerçekleştirilen çalışmalarda ebeveynlerin sergiledikleri tutum türüne göre çocuğa yansıması olumlu veya olumsuz şekilde değişmektedir. Çocuğun yaşamla ilgili ilk deneyimleri ilk ve doğrudan onu dünyaya getiren ebeveynleri ve yine o ebeveynlerin tutumları üzerinden şekillenmektedir. Anne babasını gözlemleyen çocuk, toplumsal rollerini ebeveynlerden öğrenmektedir. Böylelikle, çocuğun ebeveynleriyle kurduğu bu etkileşim, ileriki hayatındaki sosyalleşmesinin de ilk basamaklarını oluşturur. Ebeveyn tarafından yaratılmış olan ortam sosyolojik, biyolojik ve psikolojik yönden sağlıklı bir gelişim için önemli roller içermektedir (Sümer vd., 2010). Hane içerisinde karı-koca geçimsizliği, annenin rolünü reddetmesi, demokratik tutum, aşırı otoriter tutum, aşırı korumacı tutum, aşırı hoşgörülü tutum ve kararsız tutum genel ebeveyn tutum türleridir.

Ebeveynleri ile sağlıklı ilişkiler içinde olan çocukların sosyal çevreleri ile olan ilişkilerinin olumlu şekilde etkilendiği (Kesebir vd., 2011); olumsuz ebeveyn tutumlarının, çocuklarda görülen dikkat eksikliği, saldırganlık gibi sorunlar ile ilişkili olduğu (Tabak, 2007; Keskin, 2008); katı disiplin uygulamalarının veya aşırı izin veren tutumların çocuklarda davranış kontrol becerisine olumsuz yansıdığı (Güzel ve Arkar, 2018) saptanmıştır. Geçimsiz ailede yetişen çocukların problem çözme becerilerinin diğer aile çocuklarına kıyasla daha zayıf olduğu görülmektedir (Arı ve Şahin Seçer, 2003). Karı-koca geçimsizliği tutumunun sergilendiği ailelerde çocukların daha içe dönük ve daha kıskanç oldukları da gözlemlenmiştir (Derman ve Başal, 2013). Annenin rolünü reddetmesi sadece psikolojik bir reddediş olarak değil, reel manada bir reddediş olarak da gerçekleşebilir ve anne, çocuğunun bir takım ihtiyaçlarına karşılık vermeyebilir. Böylesi bir tutum ile yetişen çocuk, hayatı boyunca elde ettiği başarı ve başarısızlıkları kendi çabaları ile elde eder. Bu tutum ile yetişen çocukların yetersiz problem çözme yeteneğine sahip olduğu saptanmıştır (Arı ve Şahin Seçer, 2003). Bu tutum ile yetişen çocukların içe dönük, kıskançlık düzeyleri yüksek, şiddet eğilimi olduğu saptanmıştır (Derman ve Başal, 2013).

Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları hakkında yapılan çalışmalar, çalışmayan annelere kıyasla çalışan annelerin daha düşük seviyede aşırı koruyucu tutum sergilediklerini göstermektedir (Alabay, 2017; Şanlı ve Öztürk, 2012). Çalışmayan annelerde ise çalışan annelere göre daha yüksek oranda otoriter-baskıcı tutum sergilendiği saptanmıştır (Altınay, 2011; Yener, 2015; Şanlı ve Öztürk, 2012).

Kadın istihdamı, kadının gelir elde edebiliyor oluşu ile bir özgüven artışı nedenidir. Bununla birlikte çalışma ortamı da bir sosyalleşme alanıdır. Kadın, çalışma hayatı içerisinde iken hem görece daha iyi bir ekonomiye sahip olurken hem de sosyalizasyon süreci içerisinde gelişimini de sürdürmektedir. Aynı zamanda hane geliri artışının evlilik uyumuna olumlu yansıdığını gösteren çalışmalar da vardır (Kılıç Gergin, 2023; Polat, 2006; Doğan, 1998). Hane gelirinin artışı ile birlikte çocuklara daha fazla refah sağlanabilme ihtimali de artmaktadır. Kadın istihdamının bu pozitif katkılarının anne rolüne ilişkin suçluluk duygusuna rağmen anne-çocuk ilişkisine ve ebeveyn tutumlarına olumlu yansıması olasıdır. Anne-çocuk arasındaki ilişkide temel problem zamandır. Zira anneyi suçluluğa iten temel faktör çalışırken harcanan zamanın çocuktan çalındığına yönelik inançtır. İşte geçirilen zamanın azalması yani yarı zamanlı çalışma şekli ile arttırılan zamanın suçluluk düzeylerine de etki etmesi olasıdır. Bu kapsamda çalışmamızda yarı zamanlı ve tam zamanlı çalışan annelerin suçluluk duyguları ve ebeveyn tutumları inceleme konusu yapılmıştır.

Araştırmanın amacı: yarı zamanlı ve tam zamanlı çalışan annelerin ebeveyn tutumları ile suçluluk duyguları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

1.1.Hipotez

Yarı zamanlı çalışan annelerin ebeveyn tutumları ve suçluluk duyguları ile tam zamanlı çalışan annelerin ebeveyn tutumları ve suçluluk duyguları arasında fark vardır.

1.1.1.Alt Problemler

- I. Yarı zamanlı çalışan annelerin yaşları ile ebeveyn tutumları ile suçluluk duyguları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- II. Tam zamanlı çalışan annelerin yaşları ile ebeveyn tutumları ile suçluluk duyguları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- III. Yarı zamanlı çalışan annelerin eğitim düzeylerine göre ebeveyn tutumları ile suçluluk duyguları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- IV. Tam zamanlı çalışan annelerin eğitim düzeylerine göre ebeveyn tutumları ile suçluluk duyguları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- V. Yarı zamanlı çalışan annelerin sahip olduğu çocuk sayısına göre ebeveyn tutumları ile suçluluk duyguları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- VI. Tam zamanlı çalışan annelerin sahip olduğu çocuk sayısına göre ebeveyn tutumları ile suçluluk duyguları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.2.Varsayımlar

Araştırmada kullanılan anket formu annelerin kişisel özelliklerini; Pari Çocuk Yetiştirme Tutumları annelerin ebeveyn tutumlarını, Suçluluk Utanç Ölçeği annelerin suçluluk düzeylerini ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeği ise annelerin çalışmaya bağlı duydukları suçluluk düzeylerini ölçmüş olup katılımcıların bunları dürüst olarak yanıtladıkları varsayılmıştır.

1.3.Sınırlılıklar

1. Bu araştırmada saptanan sonuçlar, İstanbul şehrinin Başakşehir ilçesinde yaşayan, rastlantısal olarak seçilen, bir grup yarı zamanlı ve tam zamanlı çalışan annelerden elde edilen verilerle sınırlıdır.

2. Araştırmada katılan annelerin ebeveyn tutumları, Pari Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği'nin ölçtüğü maddeler ile sınırlıdır.

3. Araştırmaya katılan annelerin suçluluk düzeyleri, Suçluluk Utanç Ölçeği'nin ölçtüğü maddeler ile sınırlıdır.

4. Araştırmaya katılan annelerin çalışmaya bağlı duydukları suçluluk düzeyleri, Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeği'nin ölçtüğü maddeler ile sınırlıdır.

5. Form ve ölçekleri dolduran katılımcıların soruları online cevapladıklarında da dürüstlikle yanıtladıkları varsayıldığından sınırlılık arz etmektedir.

1.4.Araştırmanın Amacı ve Önemi

Çalışma hayatına kadınların dahil olması Sanayi Devrimi ile başlamış, günümüze kadar evrilerek, değişerek ve güçlenerek devam etmiştir. Bu süreçte kadının çalışma rolüne ek olarak eş ve annelik rollerinin etki ve katkıları toplumsal değerlerle birlikte şekillenerek kadınların yükünü artırmaktadır. (Beyenal, 2019). Tam zamanlı çalışan annelerin iş ve ev hayatının yoğun temposunda akşam işten geldiğinde dinlenmek ve kendine zaman ayırmak ihtiyaçlarının yanı sıra çocukları ile ilgilenme, onların bakım/oyun ihtiyaçlarına zaman ayırma noktasında zorlandıkları gözlemlenebilmektedir. Bu durum annede suçluluk duygusunu da artırabilmekte ve aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyebilmektedir. Yarı zamanlı çalışma modeli ise bu kapsamda anne ve çocuğun daha fazla birlikte vakit geçirmesi için zaman tanınması bakımından özellikle küçük yaşta çocuğu olan anneler tarafından daha fazla tercih edilebilir. Yarı zamanlı çalışma modelinin sağlamış olduğu bu imkan doğrultusunda annenin suçluluk duygusunun azalması ve aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumlarına olumlu yönde etki etmesi beklenmektedir. Yapılan literatür taramasında sınırlı sayıda çalışan anne ve yarı zamanlı/kısmi zamanlı/part-time çalışan anneler hakkında çalışmalara rastlanmış ancak çocuk yetiştirme tutumlarını ve suçluluk duygularını inceleyen bir karşılaştırma çalışmasına rastlanmamıştır. Bu sebeple tam zamanlı ve yarı zamanlı çalışan annelerin çocuklarına karşı sergiledikleri ebeveyn tutumlarının ve suçluluk duygularının arasında bir ilişki olup olmadığını ölçmek maksadıyla bu çalışmanın yapılması amaçlanmıştır.

Bu araştırma, çalışan annelerin çalışma biçimlerine göre ebeveyn tutumları ve suçluluk düzeyleri ile bir ilişkisinin olup olmadığını belirleyerek; sahada yapılacak olan yeni araştırmalara katkı sağlayacağı için önem taşımaktadır. Aynı zamanda, elde edilecek bulgularla da toplumsal bir farkındalık oluşturmaya açısından önem arz etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

Çalışan annelerin suçluluk duygusu ve ebeveyn tutumlarına ilişkin bilgilere bakıldığında;

2.1.Çalışan Kadın ve Diğer Roller

Türkiye ataerkilliğin yaygın olduğu, geleneksel kalıp yargıların toplumsal cinsiyet algısı üzerinde ciddi bir etkisinin olduğu bir ülkedir. Toplumsal cinsiyet algısı kadınların öncelikli rollerinin ev kadınlığı ve annelik olduğunu benimsetmektedir. Bu yaygınlığa rağmen kadınların istihdam oranının düzenli bir şekilde artmakta olduğunu görmekteyiz. Bu artışta yaşam maliyetlerinin sürekli olarak artmasının hane ekonomisi için eşlerin birlikte çalışmasını zorunlu kılması ile birlikte kadınların artan eğitim düzeyleri neticesinde kendisini gerçekleştirmek için de çalışma hayatına katıldığı söyleyebiliriz. Türkiye’deki işgücü istatistiklerini incelediğimizde 2007-2020 yılları arasında kadınların işgücüne katılım oranının %24’ten %32’ye yükseldiği görülmüştür (TÜİK, 2020). 2022 istatistiklerine göre bu oran 32,8’e yükselmiştir (TUİK, 2023). Kadınların %16,4’ü yarı zamanlı çalışmaktadır. Kadınların eğitim seviyesinin yükselişi ile birlikte işgücüne daha fazla katıldıkları görülmektedir. Katılım oranları; okuryazar olmayan kadınlarda %12,8, lise altı eğitilmiş kadınlarda %25,3, lise mezunu kadınlarda %32,5, mesleki veya teknik lise mezunu kadınlarda %38,5, yükseköğretim mezunu kadınlarda ise %67,6’dır (TUİK, 2023).

Kadınların çalışma hayatına dahil olması ile erkeklerin çalışma hayatına dahil olması arasında derin bir farklılık vardır. Erkek kimliğinin öncelikli görevi haneyi geçindiren olmaktır, buna rağmen kadın kimliğinin ilk ve temel rolü bu değildir. Bu farklılık nedeniyle kadınların rolleri arasında bocalamalar ve çatışmalar yaşaması kaçınılmazdır. Bunun sonucunda eşler arasında sorunlar yaşanabilir, evlilik uyumları olumsuz etkilenebilir, anne ve çocuk arasındaki iletişim ve ilişki ideal olandan uzaklaşabilir ve hatta annelik rolü dahi reddedilebilir.

2.1.1.Çalışan Kadın ve Eş Rolü

Çalışma hayatındaki tüm zorlukların yanı sıra kadının sürdürmesi beklenen esas rollerinden birisi de eş rolüdür. Eş rolünün dengeli bir şekilde sürdürülebilmesi evlilik uyumu

için önemli bir faktördür. Evlilik uyumu ise kurulu ailenin devamlılığı için önemli bir faktördür ve evlilikten beklentilerin karşılanması ile şekillenir. Eşlerin ortak kararlar alabilmeleri, gelir yönetimi konusunda anlaşabilmeleri, karşılıklı anlayışları, ilgi ve sevginin iletimi evlilik uyumu üzerinde etkilidir (Gmşdaş ve Ejder, 2016).

Kadının istihdama katılımı ile ev içi rol ve görevlerin, çalışma hayatı ile birlikte sürdürülmesi beklentisini de doğurur ki bu beklenti roller arası çatışmanın ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (Arslan, 2012). alışan kadının ev içi rollerini hizmet satın alma yoluyla azaltma imkanı olsa bile (kreş, temizlikçi, yemek servisi gibi), kadının tüm rollerini devretmesi mümkün değildir (elik ve Turunç, 2009). Sürdürülmesi gereken bu roller, çalışan kadınların iş-aile atışması yaşamalarına ve dolayısı ile evlilik uyumlarının kaybına neden olabilmektedir. Evlilik içerisinde ortaya çıkan çatışmalar, eşler arasında olumsuz davranış ve duyguların ortaya çıkmasına zemin hazırlar. Çiftlerin iletişime kapalı olması halinde ise kaçınmanın yanı sıra geri çekilme yahut savunmacı davranışlar ve tutumlar sergilenmesi ile birlikte problemlerin büyümesi ve evliliğin çekilmez hale gelmesi kaçınılmaz olabilir (Yılmaz, 2001). Her ne kadar kadının istihdama katılması ile geleneksel hane içi rollerine yeteri kadar zaman ayıramamasının ya da geleneksel beklentileri görece daha az karşılayabiliyor olması bir sorun haline gelebilir olsa da hane geliri artışının evlilik uyumuna olumlu yansıdığını gösteren çalışmalar da vardır (Kılıç Gergin, 2023; Polat, 2006; Doğan, 1998).

2.1.1.1.Karı Koca Geçimsizliği

Eşler arasındaki uyumun kaybolması karşımıza karı-koca geçimsizliği tutumu olarak çıkabilir. Her aile içerisinde eşler problemler ile karşılaşabilmekte ve düşük yahut yüksek düzeyli tartışmalar yaşayabilmektedir. Lakin bu noktada önemli olan bu sürecin çocuklara yansıtılmadan eşler arasında çözülebilir olmasıdır. Kendi aralarındaki problemleri çözemeyen eşlerin çocuklarına da sağlıklı bir şekilde yaklaşabilir olması beklenebilir bir durum değildir. Geimsizliğin boyutunun arttığı eşlerin çocuklarının yaşadığı problemlere de destek olmadıkları; bu tip bir hanede büyüyen çocukların karşılaştıkları sorunlara kavgacı bir tutumla ve şiddet ile yaklaştıkları da görülmektedir. Geçimsiz ailede yetişen çocukların problem çözme becerilerinin diğer aile çocuklarına kıyasla daha zayıf olduğu görülmektedir (Arı ve şahin Seçer, 2003). Karı-koca geçimsizliği tutumunun sergilendiği ailelerde çocukların daha ie dönük ve daha kıskanç oldukları da gözlemlenmiştir (Derman ve Başal, 2013).

2.1.1.2.Ev Kadınlığını Reddetme

Çalışan kadının yaşadığı rol çatışması ile birlikte ev kadınlığını rolünü reddetmesi de mümkündür. Bu tip bir tutumun açığa çıkması durumunda anne çocuğuyla ilgilenmeyip, çocuğuna gerekli zamanı ayırmayabilir. Bu durumda çocuk, zorluklarla nasıl baş edeceğini yahut sorunları nasıl çözeceğini gerektiği gibi öğrenemez. Annenin rolünü reddetmesi sadece psikolojik bir reddediş olarak değil, reel manada bir reddediş olarak da gerçekleşebilir ve anne, çocuğunun bir takım ihtiyaçlarına karşılık vermeyebilir. Böylesi bir tutum ile yetişen çocuk, hayatı boyunca elde ettiği başarı ve başarısızlıkları kendi çabaları ile elde eder. Bu tutum ile yetişen çocukların yetersiz problem çözme yeteneğine sahip olduğu saptanmıştır (Arı ve Şahin Seçer, 2003). Bu tutum ile yetişen çocukların içe dönük, kıskançlık düzeyleri yüksek, şiddet eğilimi olduğu saptanmıştır (Derman ve Başal, 2013).

2.1.2.Çalışan Anneler ve Sosyal Desteğin Önemi

Sosyal destek en yalın tanımı ile bireyin gerektiğinde çevresinden gereken yardımın sağlanacağına dair inancıdır (Başer, 2006). Sosyal destek, eşten, aile bireylerinden ve arkadaşlardan sağlanabilir. Evlilik içerisinde bireyin eşinden elde ettiği sosyal destek ile psikolojik iyi oluşları arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Sosyal desteğin aile stresi üzerinde etkili olduğu (Aydın, 2019); eşten sağlanan destek yittiğinde ya da hiç olmadığında kişinin ruh sağlığı üzerinde olumsuz sonuçlar ortaya çıktığı görülmüştür (Çağ ve Yıldırım, 2013). Eş desteğinin sağlandığı ailelerde iş-aile çatışmalarının azaldığı saptanmıştır (Aycan ve Eskin, 2005). Çocuğun bakımında yarımsız kalması, annenin her açıdan daha fazla yorulmasına sebep olur (Önel, 2006; Ünüvar, 2015); destek alınmasının annelerin yaşam doyumu üzerinde pozitif bir etkinin olduğunu gösteren çalışmalar vardır (Akça, 2022; Beyenal, 2019). Bireyin eşinden destek görmemesinin iş-aile ve bağlı roller arasındaki çatışmayı arttırması mümkündür.

Toplumsal cinsiyet rollerinin benimsendiği geleneksel aile yapısında çocuk bakımından anne mesuldür (Pekyiğit, Yıldız, Fidancı, Bağrıyanık, Dehmen, Koçak ve Altıntaş, 2020). Annenin yokluğunda çocuğa bakılıyor olması hem annenin iyi oluşu için hem de çocuğun gelişimi için önemlidir (Akay ve Şahin-Acar, 2021). Bu nedenle, çocuk bakımı ile ilgili sosyal destek imkanı olan annelerde yaşam doyumu oranlarının daha yüksek görülebileceği söylenilebilir.

2.2. Anne Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları

Ebeveynler ve çocuklarının ilişkilerinin temelinde ebeveynlerin tutum ve davranışları bulunur. Çocuk yetiştirme tutumları toplumdan ve kültür bazında farklılıklar gösterebileceği gibi, aynı toplum içerisindeki aileler içinde dahi farklılıklar gösterebilir. Çocuğa karşı yapılan davranışlar bir ebeveyninden diğetine da farklılık gösterir. Bu öznellik hali nedeniyle var olan anne baba sayısı kadar çok çeşitlilikte çocuk yetiştirme tutumunun gözlemlenebileceği söylenebilir. (Şendil, 2003).

Ebeveynlerin eğitim seviyeleri, gelir düzeyleri, yaşları, sosyal yeterlilikleri, çocuk sahibi olmanın bir plan dahilinde olup olmadığı, eşlerin karşılıklı tutumları, karşılıklı destek düzeyleri ve tutumları üzerindeki ortak anlayışları sergileyecekleri ana baba tutumunu da belirlemektedir (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016). Ayrıca ebeveynlerin inançları, sahip oldukları değer yargıları ve ait oldukları toplumun örf ve adetleri de tutumları üzerinde önemli bir yere sahiptir (Yıldırım ve Sezer, 2018). Eğitim düzeyi, sergilenmesi gereken ana baba tutumu hakkında bilinç düzeyini de belirleme imkanı tanıdığı için önemli ve sergilenecek tutum üzerinde olumlu bir etmendir (Çağdaş ve Seçer, 2004).

Ebeveynlerin sergiledikleri tutum, çocuğun kişiliğine ve psikososyal gelişimine doğrudan etki etmektedir. Çocuğun dengeli-uyumlu yahut nevrotik-kaygılı kişilik geliştirmesi, içinde yetiştiği aile ortamı ile son derece bağlantılıdır (Kapudere, 2020). Çocuğun ebeveynleriyle güvene dayalı sağlıklı bir ilişki içinde olması hayatı boyunca çevresi ile kurduğu diğer bağların da sağlıklı olmasına ortam oluşturmaktadır (Kapudere, 2020). Aileleriyle kurdukları ilişkinin niteliği, çocukların ileriki hayatlarında sağlıklı düşünmeleri, sorumluluk sahibi ve problem çözme yetilerini geliştirmiş bireyler olmaları ile son derece ilişkilidir (Özbey, 2010).

2.2.1. Otoriter Anne Baba Tutumu

Bu tutumu gösteren ebeveynler, çocuklarının onlardan bağımsız farklı ve özgün bir birey olduğu düşüncesinde değildir. Çocuğa gösterilen baskının, bu tutumun ana niteliği olduğunu söylenebilir. Ebeveynler kendilerinde hiçbir açıklama yapmadan kurallar koyma hakkını görürler. Denetleme ve kontrolün en üst seviyede olduğu tutum olmaktadır (Çağdaş ve Seçer, 2004). Çocuklar ebeveynleri tarafından konulan bu kurallara şartsız ve koşulsuz itaat göstermelidir (Şendil, 2003). Bu tutuma sahip ebeveynler için en önemli husus çocuk üzerinde mutlak bir otoriteye sahip olma isteklerinin karşılanmasıdır (Bilecik, 2017).

Bu tutumu benimseyen anne baba ve çocuk arasında iletişim düzeyi düşük ve sınırlıdır (Yılmaz ve Kesici, 2016). Sınırlı olan iletişimin etkisiyle anne baba herhangi bir konu üzerinde çocuğun fikrine danışmadan, çocuğun beklentilerini hiçe sayarak, kendi istek ve arzularının yerine getirilmesine odaklanmaktadırlar (Çağdaş ve Seçer, 2004). Çocuğun istek, arzu ve beklentileri görülmezden gelinip, hakları ise göz ardı edilmektedir (Gürler, 2017).

Bu tutum içerisinde ebeveynlerin çocuklarına olan sevgisi adeta çocukları için istedikleri davranışların tekrarı amaçlı kullanılan bir pekiştirme işlevi görmektedir. Bu tutuma sahip ebeveynler genellikle çocukları ancak kendilerinin istediği tarzda davrandığında sevgilerini göstermeyi uygun görmektedir. (Cüceloğlu, 1997). Çocuğa uygulanan çeşitli türde emir ve sert kurallar aracılığı ile onlara istenilen biçimi vermeye ve dilediklerini yaptırmaya çalışabilirler. Ceza türündeki disiplin yöntemleri bu tutumda sıklıkla görülür. Bu tür ebeveynler çocuklarına karşı sık sık utandırma, aşağılama, kinaye ve dalga türü ifadeler kullanma ve ayıplama yöntemleri kullanarak onları kontrol altında tutmak ve kendilerine karşı itaatkar tutmaya çalışabilirler (Aydın, 2002). Bu ortamda yetişen çocukların ebeveynlerine karşı itaat etmeleri onların baskısından korktuklarından kaynaklanır. İtaat etmedikleri takdirde cezalandırılacak yahut dışlanacak olduklarından bundan kaçınırlar. Sıklıkla cezalandırılmaları benlik saygılarının da düşük olmasına sebebiyet vermektedir. Özgüvenleri de aynı şekilde bu süreçlerden negatif yönde etkilenir (Aydın, 2002).

Bu tutuma maruz kalmış çocuklar demokratik tutumla yetiştirilmiş çocuklara göre daha agresif olurlar (Yıldız ve Erci, 2013). Otoriter tutumla yetiştirilmiş çocukların baskı altında olduklarında uysal bir tavra sahip olduğu ancak denetleyicinin bulunmadığı ortamlarda ise agresif ve kendinden güçsüz kişilere karşı olumsuz davranışlar sergiledikleri görülmektedir (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016). Bu tür ailelerde konulan kurallarda çocuğun gelişimi merkezli değil otoritenin gerektirdiği şekilde kurallar belirlendiğinden bu durum çocuğu baş edemeyeceği türde sorumluluklarla muhatap eder. Bu durumun çocukta anksiyete oluşturması ve kurallara meydan okuyarak suça meyilli bir tutum sergilemesine altyapı hazırlaması kaçınılmazdır (Afşin ve Özçelik, 2018).

2.2.2.Aşırı Koruyucu Ana Baba Tutumu

Ebeveynlerin en temel görevlerinin başında çocuklarının temel ihtiyaçlarını karşılamak ve onları tehlikelerden korumak gelir. Bazı anne ve babalar ise korumacı tavrı abartılı şekilde sergileyerek, çocuklarının sürekli bir şekilde himaye edilmesi gerekliliğine inanırlar. Bu tip aile içerisinde çocukları ergin olsalar dahi ebeveynlerinin korumacı ve müdahaleci tavırları ile karşılaşmaya devam ederler. Bu tutumu benimseyen aileler çocuklarının her an başına olumsuz bir şeyler geleceğini ve aynı zamanda düşman bir ortam içerisinde olduklarını düşünerek onlara karşı fazla hassasiyet ve düşkünlük gösterebilirler. Çocuk yaşından bağımsız olarak karar alamaz kabul edilir ve onun yerine ebeveynleri kararlar alır. Bu tip tutumu sergileyen anne babalar çocukları adına karar almayı kendilerine bir hak görürler (Aydın, 2002). Çocuğun etrafında bulunan ebeveynler yahut bakım veren bir üst jenerasyondan anane, babaanne dede gibi figürler kendilerince çocuğun iyiliğini düşünerek çocuğun sorumluluğunda, onun yapması gerekli olan pek çok şeyi, o zorlanmasın, etkilenmesin, üzülmesin yahut yorulmasın diye düşünerek kendileri yapmaya kalkışır (Tuzcuoğlu, 2004).

Bu tutum çocuğun ergenlik döneminde bireyleşmesi önünde büyük bir engel teşkil etmektedir. Ebeveynler çocuklarını eve bağlı kılmaya çalışılır; yuvadan ayrılmaması amacıyla ona telkinlerde bulunur ve ayrıca sıklıkla çocukta suçluluk duyguları yaratmaya çalışırlar. Çocuk ergenlik dönemine girdiğinde ise döneminin gerektirdiği gibi ailesinden ayrışıp bağımsızlaşamaz hatta tam tersi yönde ailesine evine daha da bağlı hale gelir ve ebeveynlerinin himayesinde kendini daha güvenli hisseder hale gelir. (Kulaksızoğlu,1998; Yavuzer, 1997).

Bu tutumda ebeveynler kendinden çok çocuklarını düşünür hatta çocuklarının yerine de karar verirler. Evlatları daha kendi istek ve arzularını söylemeden yerine getirmek için çaba sarf ederler (Demiriz, 2007). Bu tutumun sergilendiği aile yapılarında en sık görülen özelliklerden biri “bebekleştirme” adı verilen kavramdır. Bebekleştirilen çocuklar bedensel bir engelleri olmamasına rağmen ebeveynleri tarafından yemek yedirilmesine, kıyafetlerinin giydirilmesine, ayakkabılarının bağlanmasına yahut çözülmesine ve ödevlerinin bile onlar tarafından yaptırılmasına alışmış çocuklardır. (Günel, 2007).

2.2.3.İzin Verici Anne Baba Tutumu

Bu tutumda en fazla göze çarpan özellik anne babaların çocuklarının davranışlarına neredeyse hiç karışmayan tavırlarıdır. Neredeyse çocuklarının her yaptığı büyük bir kabullenişle hoş karşılanır. Diğer taraftan bu tutuma sahip ebeveynler ile çocukları arasındaki ilişki oldukça zayıftır. Bu tutumda ebeveynler çocuklarına karşı zaman zaman ilgisiz ve duygusal açıdan zayıf tutum sergileyebilirken zaman zamansa sıcak ve yakın bir tutum sergileyebilirler. Ancak çocuk kesinlikle denetim ve kontrol altında değildir ve otorite eksikliği yaşarlar. Başboş bırakılan çocuğun her eylemi kendi tasarrufundadır. Bu tip ailelerde yetişen çocuklar aile dışı dünya ile çatışmalar yaşarlar. Zira gerçek dünya hane içerisindeki kadar hoş görülmez. Bu tip çocuklar kendi istek ve arzularını ve kontrol etme yetisinden yoksundurlar ve konsantrasyon gerektiren işlerde başarılı olamazlar (Şendil, 2003). Çocuğun bu kadar özgür alana ve karar mekanizmasına sahip olması, karşı taraftan beklentilerini de o ölçüde etkiler. Sürekli kabul gördüğü bir ailede yetiştiği için, her söylediğine karşı taraftan koşulsuz kabul bekler. İsteklerinin gerçekleşmemesi onu rahatsız eder ve bu da ilişkilerinin sağlıklı olmasına sebebiyet verir (Yavuzer, 2003).

2.2.4.Tutarsız Anne Baba Tutumu

Bu tutumun sıklıkla görülen kusurlu tutumlardan biri olduğu söylenebilir. Ebeveynlerin kendi içlerindeki tutarsızlıkları ile şekillenen bir tutum türüdür. Bu tutumda ebeveynler çocuğa karşı tutarsız yaklaşır; birisinin izin verdiğine diğeri izin vermeyebilir, birisinin evet dediğine öteki hayır diyebilir. Bu durum çocuğun zihninde çelişkiler yaratır. (Aydın, 2002). Evde uygulanan disiplinin net olarak tanımı ve ne şekilde ne zamanlar uygulanacağı tam olarak belli değildir. (Örgün, 2000). Çocuk sergileyeceği davranışı ihtiyacına göre şekillendirmekte ve anne babasının durumuna göre ayarlamaktadır. Bu tutumda çocuk ebeveynlerinden alacağı tepkilerden emin olamayacağı için kendine özgü kişiliğini geliştirmekte zorluk yaşar. Çocuk yaptığı bir davranış sonucunda anneden hoşgörülle yanıt almakta fakat babası tarafından otoriter bir biçimde karşılık alarak cezalandırılmaktadır (Yılmaz, 2007).

Bu tutum ile büyüyen çocuk önceden belirlenmiş kurallar ile yetişmediği için nasıl davranması gerektiği konusunda tutarlı bir gelişim gösteremeyecektir. Çocuğun davranışları karşısında hane içerisinde alacağı tepki o an için anne babasının duygu durumuna bağlıdır. Bu süreç çocuğun yetişkinliğinde tutarsız kişiliğe sahip olmasına ve sağlıklı bir iletişim

sürdürememesine neden olacaktır (Çağdaş ve Seçer, 2004). Böylesi bir ailede yetişen çocukların tamamen olumlu tarzda karaktere sahip olmaları ve eğitim hayatlarında başarılı olmaları oldukça zordur (Toker ve Çapan, 2018).

2.2.5.Demokratik Anne Baba Tutumu

Bu tutuma sahip ebeveynler çocuklarını kendilerinden bağımsız ayrı bir karakter olarak kabul etmektedirler. Çocuklarına değer vermekle birlikte onların özerk kişilik geliştirmesine katkı sağlarlar. Bu tip ebeveynler çocuklarına karşı oldukça anlayış ve hoşgörü gösteren kimselerdir, onların bireyselliklerine özenle yaklaşarak varlığına saygılıdır. Onları mümkün olduğunca nadir olarak sınırlandırır, isteklerini dilediklerinde gerçekleştirmelerine müsaade ederler; çocuklarının onaylanma ihtiyacına kayıtsız kalmazlar. Çocuklarının kendine özgü biricik gelişimine mümkün olduğunca destek verirler. Çocuk, bu tutum içerisinde ebeveynlerinden yeterince anlayış ve hoşgörü görür; böylelikle hem özgüvenli hem de toplumsal bir şahsiyet olma şansı elde eder (Kulaksızoğlu, 1998).

Demokratik tutum; çocuğun kişilik gelişimi üzerinde olumlu bir etki yaratır (Sezer, 2010). Bu tip ailelerde ebeveynler sevgisini hiçbir koşul olmaksızın çocuğa yansıtırlar. Hane içerisinde kurallar çocuğun da katılımı ile belirlenir (Bilecik, 2017). Bu tip tutumu sergileyen ebeveynler, her çocuğun bağımsız bir figür olduğu bilinci ile çocuğu sınırlamadan destekler; çocuğun ilgi ve isteklerine yönelik yapıcı tutum sergileyerek kendini gerçekleştirmesine koşulsuz imkan tanırlar (Yılmaz ve Kesici, 2016). Yaşanan tüm problemler çocuğun da söz hakkı olacak şekilde tartışılarak sonuca bağlanır (Öztürk vd., 2011).

2.2.6.Ebeveyn Tutumları ile İlgili Çalışmalar

Keskin (2008) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ebeveynlerin olumsuz tutumlarının, ergenlerde görülen dikkat eksikliği, saldırganlık gibi ruhsal bozukluklar ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Güzel ve Arkar (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada katı disiplin uygulayan veya aşırı izin verici aileler, çocuklarının davranışlarını kontrol edebilme becerisi gösteremediği görülmüştür.

Altınay (2012) tarafından gerçekleştirilen çalışmada çalışmayan annelerin aşırı annelik tutumunu daha çok benimsedikleri; annenin çalışma durumunun çocuk yetiştirme tutumlarına pozitif yönde bir etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Ayhan (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada eğitim seviyesinin düşük olması ile aşırı koruyucu ve baskıcı tutum boyutları arasında da anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Şanlı ve Öztürk (2012) tarafından gerçekleştirilen çalışmada annenin yaşının küçük olması, düşük eğitim seviyesine sahip olması ve çalışmıyor olması ile aşırı koruyucu tutum ile katı disiplinli tutum göstermesi arasında ilişki bulgulanmıştır.

Tabak (2007) tarafından gerçekleştirilen çalışmada çocukta görülen saldırganlık, içe kapanıklık, kekemelik, dikkat eksikliği ve hiperaktivite problemleri ile ebeveynlerin aşırı koruyucu tutum sergilemeleri arasında ilişki saptanmıştır.

2.3.Ebeveyn Tutumu ve Çalışan Anne

Annenin çalışma durumu da çocuk yetiştirme tutumlarını doğrudan etkileyen faktörlerdendir. Türkiye gibi ataerkilliğin yaygın olduğu ülkelerde çocuk bakımı ve ev işleri doğrudan kadın kimliğinin parçası haline gelmiştir. Bu görevlerin yanında annenin çalışıyor olması ev işlerinde ve çocuk bakım süreçlerinde bir takım problemlerin oluşmasına sebebiyet verebilmektedir. Gerçekleştirilen çalışmalarda çalışan annelerin çocuklarına karşı daha az aşırı koruyucu tutuma sahip oldukları (Şanlı ve Öztürk, 2012, Atabey, 2017); çalışmayan annelerin daha fazla otoriter-baskıcı tutum sergiledikleri görülmüştür (Şanlı ve Öztürk, 2012; Yener, 2015).

Sosyo-ekonomik durumun iyi seviyede oluşu anne çocuk ilişkisini önemli seviyede etkileyebilecek bir etmendir. Sosyoekonomik durumun iyi olması bilgi ve eğitime erişim imkanını kolaylaştırır; gerektiğinde bir uzmandan yardım alabilmeyi mümkün kılar. Anne babaların ekonomik kalkınma seviyelerinin çocuklarına gösterdikleri tutumlarında kayda değer bir etki payı vardır (Adler, 2000). Maddi imkanların pek de yeterli olmadığı koşullarda anne baba ile çocuk arasında yaşanması muhtemel problemlerin karşılıklı olarak birbirini tetikleme sıklığı daha fazla olabilmektedir. Çocuk kendi dünyasında istek ve ihtiyaçlarına daha sınırlı bir seviyede ulaşabiliyorken kendini yaşlılarının gerisinde kalıyor gibi hissedebilir. Diğer taraftan bu durum ebeveynleri açısından da çocuğun istek ve ihtiyaçları

altında ezilme hissi uyandırarak karşılıklı olumsuz tavırlar sergilenmesine sebep açabilir (Yılmaz, 2004).

2.4.Çalışan Anne ve Suçluluk

Ülkelerin toplumsal refah ve kalkınma düzeylerinin artırılmasında kadınların istihdama katılımı önemlidir. Ancak toplumsal cinsiyet algıları başta olmak üzere çocuk sahibi olma, yaş, eğitim düzeyi gibi faktörler, kadınların istihdama katılmalarının önünde önemli bir engel teşkil etmektedir (Günay ve Çelik, 2018). Kadınların çalışma hayatına her geçen gün artan katılımı, sosyal hayat içinde birden çok role sahip olmalarına da neden olmuştur. Çalışan anneler, iş yerinde işveren ya da işçi, evde eş ve annelik rolü gibi sosyal yaşamın birçok farklı rolünü bir arada yürütmeye çalışmaktadır (Utaş Akhan ve Batmaz, 2011).

Kadının en önemli sorumluluğunun annelik ve çocuk bakımı olarak görüldüğü ataerkil yapıdaki toplumlarda çalışan anneler, iş ve aile yaşamını dengelemede sorunlar yaşamakta, daha ileri boyutta ise işten ayrılmak zorunda kalabilmektedir (Kenan ve Çamur, 2021).

Suçluluk duygusu bireyin değerlerine, yargılarına veya sahip olduğu toplumsal standartlara uygun yaşamadığını, bu değerleri ve standartları ihlal ettiğini düşünmesi durumunda ortaya çıkar (Akin vd., 2018). Suçluluk duygusu çoğunlukla kişilerde belirli bir davranış üzerine yoğunlaşır. Yani suçluluk belli başlı bir eylemdir. Böylelikle suçluluk içinde davranış kalıpları kendisinde ayrı şekilde değerlendirilmektedir. Suçluluk duyulan şey ve pişmanlık duygusunu harekete geçirmek için çoğu zaman görev yapan bir gerginlikte vardır. Bu nedenle suçluluk duygusuna çoğu zaman pişmanlık, öfke, kaygı ve gerginlik duyguları da eşlik etmektedir. Suçluluk duygusu benliğin tümü ile ilgili değil belirli davranış örüntüleri ile ilişkilidir bu nedenle suçluluk deneyimleri utanç duygusu deneyimleri kadar acı verici değildir (Örs Gevrekçi ve Çırakoğlu, 2017).

Anne istihdam suçluluğu, annelerin bir işte çalışmaları nedeniyle çocuklarına karşı kendilerini suçlu hissetmeleridir. Bunun temelinde ise çalışan annenin klasik anne gibi davranma içgüdüğü yatar (Doğan, 2019).

Toplum çocuk bakımını ve ev işlerini kadınların öncelikli sorumluluğu olarak görmektedir. Kadınlar bu toplumsal baskı altında iken iş hayatında kalmak isteseler bile çocuklarına yeterince zaman ayıramayacakları hissini, yani suçluluk duygusunu yaşatmaktadır. Annelerin ebeveyn suçluluk duygularının altında yatan birçok faktör bulunmaktadır; kültürel normlar, annelik rolüne ilişkin beklentiler, anneliğin gerçekçi olmayan

yüksek standartları, anneye çevresinin yüklediği aşırı sorumluluklar, çocuğa karşı aşırı sevgi ve yoğun bağlılık bu faktörlerden bazılarıdır (Polat vd., 2022). Annenin çalıştığı zaman diliminde çocuğun birikmiş bakım, ilgi, oyun ihtiyacı, iş yerinden stresli ve yorgun halde eve dönen annenin çocuğuyla kuracağı yetersiz iletişim, annenin çocuğuna niteliksiz ve az zaman ayırması gibi sorunlar annenin suçluluk duymasına neden olabilmektedir (Öztürk, 2009).

Bu gibi durumlarda birey suçluluk duyduğunda, karşısındaki kişiye verdiği zarara odaklanarak bu durumu onaracak türdeki davranışlara meyleder (Cirhinlioğlu ve Güvenç, 2011). Anne suçluluk duygusu nedeni ile çocuğa karşı aşırı koruyucu davranmakta, çocuğun yapabileceği işleri kendisi üstenebilmektedir. Annenin böyle davranması ise çocuğun asi, dik başlı, bağımlı veya çekingen olmasına sebebiyet verebilmektedir (Doğan, 2019).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1.Araştırma Grubu

Bu araştırmanın grubu, 2023 yılı Ocak ve Nisan ayları arasında İstanbul, Başakşehir bölgesinde yaşayan anneler arasından rassal olarak seçilen 100 anneden oluşmaktadır. Araştırma grubunu İstanbul şehrinin Başakşehir ilçesinde yaşayan anneler oluşturmaktadır.

3.2.Araştırma Modeli

Bu araştırmanın modeli “tarama modeli” olarak planlanmıştır. Bu model türünde geçmişte ya da şuan hala var olan bir durumu, var olduğu haliyle tanımlamayı amaçlayan bir araştırma çeşididir. Araştırmaya konusu olan olay, kişi ya da nesne, olabildiğince kendi şartları çerçevesinde, olduğu haliyle tanımlanmaya çalışılırken, mümkün olduğunca herhangi bir şekilde etkileme yahut değiştirme çabası gösterilmez’.(Karasar, 2016).

3.3.Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, Kişisel Bilgi Formu, Pari Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği, Suçluluk Utanç Ölçeği ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeği kullanılmıştır.

3.3.1.Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından tasarlanmış bilgi formunda yaş, medeni durum, çocuk sayısı, eğitim seviyesi, çalışma durumu gibi sorular bulunmaktadır. Bu formla annelerin çocuk yetiştirme ve suçluluk düzeylerinde etkili olabileceği düşünülen unsurların veri olarak kullanılmak üzere toplaması amaçlanmıştır.

3.3.2.Pari Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği

1958 senesinde Schaefer ve Bell tarafından ölçeği geliştirilmiştir. Ölçek Güney Le Compte, Ayhan Le Compte ve Serap özer tarafından 1978 yılında Türkçe’ye uyarlanmıştır. Ölçeğin test-tekrar test güvenirliği .58 ile .88 arasında bulunmuştur. Ölçek 60 maddelik 4’lü likertli yapıda olan bir envanterdir. 29 ve 44 maddelere verilen yanıtlar tersine puanlanır. Alt ölçekler aşağıda sıralanmaktadır:

3.3.2.1.Aşırı kontrolcü annelik (16 madde),

Bu bölümde 1,3,4,7,11,12,14,26,27,28,32,34,36,46,51,57 soru maddeleri yer almaktadır. Bu maddelerde annenin gösterdiği aşırı kontrol tutumları, çocuktan hem çalışkan hem bağımlı olmasının istenmesi, annenin gösterdiği fedakarlık ve çocuğun bu fedakarlığı anlamasının beklenmesi yer almaktadır. Bu araştırma da ölçeğin güvenirlilik alfa değeri 0,822 olarak bulunmuştur.

3.3.2.2.Demokratik tutum ve eşitlik tanıma (9 madde),

Bu bölümde 2,13,18,22,29,37,44,45,59 soru maddeleri yer almaktadır. Çocuğun haklarını eşit olarak tanıma, düşünce ve fikirlerini açıkça ifade etmesini destekleme konuları bulunmaktadır. Bu araştırma da ölçeğin güvenirlilik alfa değeri 0,528 olarak bulunmuştur.

3.3.2.3.Ev kadınlığı rolünü reddetme (13 madde),

Bu bölümde 6,9,16,17,21,23,31,38,41,42,49,52,55 soru maddeleri bulunur. Çocuklarla uzun sürelerde vakit geçirmekten hoşlanmamak, sinirli ve asabi olmak, yeni doğmuş bebeğin bakım süreçlerinden endişe etmek yahut korkmak gibi konular bulunmaktadır. Bu araştırma da ölçeğin güvenirlilik alfa değeri 0,866 olarak bulunmuştur.

3.3.2.4.Karı-koca geçimsizliği (6 madde),

Bu bölümde 8,19,33,40,48,54 soru maddeleri bulunmaktadır. Bu bölümde eşler arasındaki geçimsizliğin çocuk yetiştirmedeki etkisi, kocanın inceliksiz ve düşüncesiz tutumları, anneye sorumluluklarında yardımcı ve destek olmayışı gibi unsurları içermektedir. Bu araştırma da ölçeğin güvenirlilik alfa değeri 0,709 olarak bulunmuştur.

3.3.2.5.Artık boyut ya da sıkı disiplin (16 madde),

Bu bölümde 5,10,15,20,24,25,30,35,39,43,47,50,53,56,58,60 soru maddeleri bulunmaktadır. Sıkı ve katı disiplin kurallarına inanma, çocuğu bu kurallara uymaya zorlama, anne babanın mutlak egemenlik ve hakimiyetine inanma konularını içermektedir (Sarı, 2007). Bu araştırma da ölçeğin güvenirlilik alfa değeri 0,816 olarak bulunmuştur.

3.3.3.Suçluluk Utanç Ölçeği (SUTÖ)

Suçluluk ve Utanç ölçeği Şahin ve Şahin (1992) tarafından geliştirilmiş, 24 maddelik, 5'li Likert tipi maddelerden oluşan bir ölçektir. “Hiç rahatsızlık duymazdım”, “Biraz rahatsızlık duyardım”, “Oldukça rahatsızlık duyardım”, “Epey rahatsızlık duyardım” “ Çok rahatsızlık duyardım” şeklinde sunulan seçeneklere göre seçilmektedir. Puanlama suçluluk ve utanç duyguları için ayrı olarak yapılmaktadır. 3, 6, 7, 11, 12, 14, 16, 17, 21, 22, 23, 24. maddeler suçluluk, 1, 2, 4, 5, 8, 9, 10, 13, 15, 18, 19, 20. maddeler ise utanç puanlarını oluşturmaktadır. Güvenilirlik çalışmasında ölçeğin iç tutarlılık Cronbach Alfa değeri “suçluluk” alt boyutu için 0.81, “utanç” alt boyutu için 0.80 olarak bulunmuştur (Öztürk, 2019). Bu araştırmada ölçeğin alfa değeri 0,805 olarak bulunmuştur.

3.3.4.Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeği

Çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeği Aycan ve Eskin tarafından 2005 yılında geliştirilmiştir. Ölçek toplamda 9 maddeden oluşmaktadır. 1 kesinlikle katılmıyorum, 2 katılmıyorum, 3 ortadayım, 4 katılıyorum ve 5 kesinle katılıyorum seçeneklerinin sunulduğu 5 li likertli bir ölçektir. Ölçeğin güvenirliliği 0.89 şeklinde hesaplanmıştır (Karaköy, 2020). Bu araştırmada ölçeğin güvenirlilik alfa değeri 0,911 olarak bulunmuştur.

3.4.Veritoplama Tekniğı ve Süreci

Çalışma kapsamında kullanılan veriler; araştırmaya dahil olup, veri sağlama materyallerini doldurmayı kabul eden annelerden sağlanmıştır. Veritoplamak için araştırmaya dahil olan annelere; Kişisel Bilgi Formu, Pari Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeğı, Suçluluk Utanç Ölçeğı ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeğı kullanılmıştır. Veritoplama, yüz yüze ve online olarak anket formlarının doldurması aracılığı ile sağlanmıştır.

3.5.Verilerin Analizi

Bu çalışma sonucunda elde edilen verilerin, SPSS Statistics 23 (Statistical Package for Social Sciences) dijital programı ile analizi yapılmıştır. Araştırmada 29 ve 53 yaş aralığında yaşları değışkenlik gösteren 100 anneden sağlanan veriler kullanılmıştır.

Sürekli bir değışkenden elde edilen puanların normal dağılım özelliğinde kullanılan çarpıklık katsayısının (Skewness) -1.5 ± 1.5 sınırları içinde kalması, puanların normal dağılımdan önemli bir sapma göstermediğı şeklinde yorumlanabilir (Büyüköztürk, 2005).

Aşırı kontrolcü annelik, demokratik tutum ve eşitlik tanıma, ev kadınlığı rolünü reddetme, karı koca geçimsizliği ve sıkı disiplin, suçluluk ve çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeklerinin çarpıklık ve basıklık değerlerinin $\pm 1,5$ aralığında olduğu gözlenmiştir. Buna göre verilerin normal dağıldığı görülmektedir. Ölçeklerin puanları arasındaki korelasyon katsayılarının incelenmesinde Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır. İki grup arasındaki karşılaştırmalar için Bağımsız Örneklem T testi yapılmıştır. Üç grup ve üzeri karşılaştırmalar için Anova testi uygulanmıştır. Ölçekler arası etki de regresyon analizi ile test edilmiştir.

3.5.1. Normallik

Bu araştırmada kullanılmış olan ölçeklerin normallik dağılımların sonuçları Tablo 3.5.1’de listelenmiştir.

Tablo 3.5.1. Normal Dağılımın İncelenmesi

	Kolmogorov-Smirnov Z		Çarpıklık		Basıklık	
	z	p	İstatistik	Std. Hata	İstatistik	Std. Hata
Aşırı kontrolcü annelik alt ölçeği	0,071	0,200	0,455	0,241	1,172	0,478
Demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt ölçeği	0,173	0,001	0,638	0,241	0,290	0,478
Ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeği	0,088	0,054	0,046	0,241	0,746	0,478
Karı koca geçimsizliği alt ölçeği	0,225	0,001	-0,176	0,241	-0,047	0,478
Sıkı disiplin ölçeği	0,105	0,008	0,589	0,241	1,336	0,478
Suçluluk ölçeği	0,147	0,001	-1,118	0,241	1,025	0,478
Çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeği	0,121	0,001	0,493	0,241	-0,237	0,478

4. BULGULAR

Bu bölümde, yarı zamanlı ve tam zamanlı çalışan annelerin sosyo-demografik özellikleri ile ebeveyn tutumları, suçluluk ve çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeklerinin skorlarına ait bulgular bulunmaktadır.

4.1 Sosyo-Demografik Özellikler

Araştırma grubunun sosyo-demografik özelliklerine ilişkin istatistiksel veriler tablo 4.1’de verilmektedir.

Tablo 4.1: Sosyo-Demografik Özelliklere İlişkin Dağılımları

Bireysel Özellikler	GRUPLAR				Total		Ki-kare Testi	
	Tam zamanlı çalışan anneler		Yarı zamanlı çalışan anneler				x ²	p
	n	%	n	%	n	%		
Yaş								
29-35 yaş arası	16	32,0	19	38,0	35	35,0	x ² =0,514	
36-40 yaş arası	15	30,0	15	30,0	30	30,0	p=0,773	
41 yaş ve üzeri	19	38,0	16	32,0	35	35,0		
Yaş ortalaması	39,26±6,33		37,70±5,17		38,48±5,80			
Eğitim düzeyi								
Üniversite mezunu ve altı	31	62,0	36	72,0	67	67,0	x ² =1,131	
Yüksek lisans ve üzeri	19	38,0	14	28,0	33	33,0	p=0,288	
Çocuk sayısı								
Bir çocuğu var	18	36,0	21	42,0	39	39,0	x ² =0,422	
İki çocuğu var	25	50,0	22	44,0	47	47,0	p=0,810	
Üç çocuğu var	7	14,0	7	14,0	14	14,0		
Medeni dueum								
Evli	44	88,0	48	96,0	92	92,0	x ² =2,460	
Ayrı	5	10,0	2	4,0	7	7,0	p=0,292	
Eşi vefat etti	1	2,0	-	-	1	1,0		
Çalışma süresi								
1-5 yıl arası	5	10,0	9	18,0	14	14,0	x ² =3,947	
6-10 yıl arası	15	30,0	20	40,0	35	35,0	p=0,267	
11-15 yıl arası	17	34,0	14	28,0	31	31,0		
16 yıl ve üzeri	13	26,0	7	14,0	20	20,0		
Çalışma süresi ortalaması	13,04±6,41		10,50±5,91		11,77±6,27			
Kişinin kedisinin gelir düzeyi								
0-10000 TL arası	10	20,0	11	22,0	21	21,0	x ² =1,084	
10000 TL – 20000 TL arası	29	58,0	32	64,0	61	61,0	p=0,582	
20000 TL ve üzeri	11	22,0	7	14,0	18	18,0		
Gelir durumunu değerlendirme								
Düşük	14	28,0	19	38,0	33	33,0	x ² =1,131	
Orta	36	72,0	31	62,0	67	67,0	p=0,288	
Eşin çalışma şekli								
Tam zamanlı	48	96,0	42	84,0	90	90,0	x ² =6,400	
Yarı zamanlı	-	-	6	12,0	6	6,0	p=0,041*	
Çalışmıyor	2	4,0	2	4,0	4	4,0		

**p<0,01 ; *p<0,05

x²= Ki-kare Testi Değeri; p= Anlamlılık Değeri

Tablo 4.1: Sosyo-Demografik Özelliklere İlişkin Dağılımları

Bireysel Özellikler	GRUPLAR						Ki-kare Testi	
	Tam zamanlı çalışan anneler		Yarım zamanlı çalışan anneler		Total		x ²	p
	n	%	n	%	n	%		
Eşin gelir düzeyi								
0-10000 TL arası	9	18,0	6	12,0	15	15,0	x ² =7,054 p=0,070	
10000 TL – 20000 TL arası	19	38,0	27	54,0	46	46,0		
20000 TL – 30000 TL arası	14	28,0	5	10,0	19	19,0		
30000 TL ve üzeri	8	16,0	12	24,0	20	20,0		
Eşin gelirinin değerlendirilmesi								
Düşük	12	24,0	14	28,0	26	26,0	x ² =5,894 p=0,052	
Orta	36	72,0	27	54,0	63	63,0		
Yüksek	2	4,0	9	18,0	11	11,0		
Çalışma sebebi								
Yalnızca ekonomik sebepler, İmkanım olsa çalışmam	8	16,0	6	12,0	14	14,0	x ² =0,332 p=0,564	
Ekonomik sebepler ve kişisel tercihim	42	84,0	44	88,0	86	86,0		
Çalışma koşullarından memnun olma durumu								
Hiç memnun değil	2	4,0	2	4,0	4	4,0	x ² =1,112 p=0,892	
Memnun değil	5	10,0	3	6,0	8	8,0		
Biraz memnun	17	34,0	15	30,0	32	32,0		
Memnun	22	44,0	24	48,0	46	46,0		
Çok memnun	4	8,0	6	12,0	10	10,0		
Hangi koşullardan memnun değil								
Memnun	23	46,0	21	42,0	44	44,0	x ² =3,958 p=0,412	
Maaş	12	24,0	20	40,0	32	32,0		
Ulaşım	2	4,0	2	4,0	4	4,0		
Çalışma ortamı	10	20,0	5	10,0	15	15,0		
İş verenin tutum ve davranışları	3	6,0	2	4,0	5	5,0		
Ev işlerinde yardım alma								
Yardım alıyor	11	22,0	14	28,0	25	25,0	x ² =3,225 p=0,199	
Yardım almıyor	26	52,0	30	60,0	56	56,0		
Eş aile desteği alıyor	13	26,0	6	12,0	19	19,0		
Çocuk bakımında destek alma								
Yardım alıyor	12	24,0	8	16,0	20	20,0	x ² =2,071 p=0,355	
Yardım almıyor	22	44,0	29	58,0	51	51,0		
Eş aile desteği alıyor	16	32,0	13	26,0	29	29,0		
Çocuklara yeterince vakit ayırma								
Yeterince vakit ayırıyor	12	24,0	24	48,0	36	36,0	x ² =6,250 p=0,012*	
Yeterince vakit ayıramıyor	38	76,0	26	52,0	64	64,0		
Çocuklara vakit ayıramadığı için hissedilen duygu durumu								
Yeterince vakit ayırıyor	12	24,0	24	48,0	36	36,0	x ² =6,346 p=0,175	
Hiçbir şey	3	6,0	2	4,0	5	5,0		
Üzüntü	20	40,0	14	28,0	34	34,0		
Suçluluk	14	28,0	9	18,0	23	23,0		
Kızgınlık	1	2,0	1	2,0	2	2,0		
Eşe yeterince vakit ayırma								
Yeterince vakit ayırıyor	17	34,0	20	40,0	37	37,0	x ² =0,386 p=0,534	
Yeterince vakit ayıramıyor	33	66,0	30	60,0	63	63,0		

**p<0,01 ; *.p<0,05

x²= Ki-kare Testi Değeri; p= Anlamlılık Değeri

Tablo 4.1: Sosyo-Demografik Özelliklere İlişkin Dağılımları

Bireysel Özellikler	GRUPLAR				Total	Ki-kare Testi			
	Tam zamanlı çalışan anneler		Yarım zamanlı çalışan anneler			n	%	x ²	p
	n	%	n	%					
Eşe vakit ayıramadığı için hissedilen duygu durumu									
Yeterince vakit ayırıyor	17	34,0	20	40,0	37	37,0	x ² =1,865 p=0,761		
Hiçbir şey	9	18,0	10	20,0	19	19,0			
Üzüntü	19	38,0	13	26,0	32	32,0			
Suçluluk	4	8,0	5	10,0	9	9,0			
Kızgınlık	1	2,0	2	4,0	3	3,0			
kendine yeterince vakit ayırma									
Yeterince vakit ayırıyor	5	10,0	9	18,0	14	14,0	x ² =1,329 p=0,249		
Yeterince vakit ayıramıyor	45	90,0	41	82,0	86	86,0			
Kendine vakit ayıramadığı için hissedilen duygu durumu									
Yeterince vakit ayırıyor	5	10,0	9	18,0	14	14,0	x ² =12,259 p=0,016*		
Hiçbir şey	2	4,0	10	20,0	12	12,0			
Üzüntü	30	60,0	22	44,0	52	52,0			
Suçluluk	2	4,0	5	10,0	7	7,0			
Kızgınlık	11	22,0	4	8,0	15	15,0			
**p<0,01 ; *.p<0,05 x ² = Ki-kare Testi Değeri; p= Anlamlılık Değeri									

Tablo 4.1’de annelerin bireysel özellikleri verilmiştir. Tam zamanlı çalışan annelerin yaş ortalamalarının 39,26±6,33 şeklinde olduğu, %62,0’si (n=31) üniversite mezunu ve altı olduğu, %50,0’sinin (n=25) iki çocuğu olduğu, %88,0’inin (n=44) evli olduğu, ortalama çalışma süresinin 13,04±6,41 şeklinde olduğu, %58,0’inin (n=29) aylık gelirinin 10000 TL – 20000 TL arası olduğu, %72,0’si (n=36) gelir düzeyinin orta olarak değerlendirdiği görülmüştür. Yarı zamanlı çalışan annelerin yaş ortalamalarının 37,70±5,17 şeklinde olduğu, %72,0’si (n=36) üniversite mezunu ve altı olduğu, %44,0’ünün (n=22) iki çocuğu olduğu, %96,0’sının (n=48) evli olduğu, ortalama çalışma süresinin 10,50±5,91 şeklinde olduğu, %64,0’ünün (n=32) aylık gelirinin 10000 TL – 20000 TL arası olduğu, %62,0’si (n=31) gelir düzeyinin orta olarak değerlendirdiği görülmüştür. [Sırasıyla: x²=0,514; x²=1,131; x²=0,422; x²=2,460; x²=3,947; x²=1,084 ve x²=1,131; p>0,05].

Tam zamanlı çalışan annelerin %96,0’sının (n=48) eşi tam zamanlı çalışmakta olduğu yarı zamanlı çalışan annelerin %84,0’ünün (n=42) eşinin tam zamanlı çalıştığı görülmüştür. Annelerin çalışma durumlarına göre eşlerinin çalışma durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur [x²=6,400; p<0,05].

Tam zamanlı çalışan annelerin %38,0’inin (n=19) eşinin geliri 10000 TL – 20000 TL arası olduğu, %72,0’i (n=36) eşinin gelirinin orta olarak değerlendirdiği, %84,0’ü (n=42)

ekonomik sebepler ve kişisel tercihi nedeniyle çalışmakta olduğu, %44,0'ü (n=22) çalışma koşullarından memnun olduğu, %52,0'si (n=26) ev işlerinde yardım almadığı, %44,0'ü (n=22) çocuklarının bakımında yardım almadığı, %40,0'ı (n=20) çocuklarına zaman ayıramadığı için üzüldüğü ve %66,0'sı (n=33) eşine zaman ayıramadığı görülmüştür. Yarı zamanlı çalışan annelerin ise %54,0'ünün (n=27) eşinin geliri 10000 TL – 20000 TL arası olduğu, %54,0'ü (n=27) eşinin gelirinin orta olarak değerlendirdiği, %88,0'i (n=44) ekonomik sebepler ve kişisel tercihi nedeniyle çalışmakta olduğu, %48,0'i (n=24) çalışma koşullarından memnun olduğu, %60,0'ı (n=30) ev işlerinde yardım almadığı, %58,0'i (n=29) çocuklarının bakımında yardım almadığı, %28,0'i (n=14) çocuklarına zaman ayıramadığı için üzüldüğü ve %60'ı (n=30) eşine zaman ayıramadığı görülmüştür. [Sırasıyla: $\chi^2=7,054$; $\chi^2=5,894$; $\chi^2=0,332$; $\chi^2=1,112$; $\chi^2=3,958$; $\chi^2=3,225$; $\chi^2=2,071$; $\chi^2=6,346$ ve $\chi^2=0,386$; $p>0,05$].

Tam zamanlı çalışan annelerin %76,0'sı (n=38) çocuklarına yeterince zaman ayıramadığı ve yarı zamanlı çalışan annelerin %52,0'sinin (n=26) çocuklarına yeterince zaman ayıramadığı görülmüştür. Annelerin çalışma durumlarına göre çocuklarına yeterince zaman ayırıp ayıramadığı arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur [$\chi^2=6,250$; $p<0,05$].

Tam zamanlı çalışan annelerin %38,0'i (n=19) eşlerine yeterince zaman ayıramadığı için üzüntü duyduğu ve %90,0'nı (n=45) kendisine yeterince zaman ayıramadığı görülmüştür. Yarı zamanlı çalışan annelerin %26,0'sı (n=13) eşlerine yeterince zaman ayıramadığı için üzüntü duyduğu ve %82,0'ni (n=41) kendisine yeterince zaman ayıramadığı saptanmıştır [Sırasıyla: $\chi^2=1,865$ ve $\chi^2=1,329$; $p>0,05$].

Tam zamanlı çalışan annelerin %60,0'ı (n=30) kendilerine yeterince zaman ayıramadığı için üzüntü duyduğu ve yarı zamanlı çalışan annelerin %44,0'ünün (n=22) kendilerine yeterince zaman ayıramadığı için üzüntü duyduğu görülmüştür. Annelerin çalışma durumlarına göre kendilerine yeterince zaman ayırıp ayıramadığı ile ilgili duyguları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur [$\chi^2=12,259$; $p<0,05$].

4.2 Annelerin Ebeveyn Tutumları, Suçluluk Düzeyleri ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Düzeyleri

Çalışma kapsamında gerçekleştirilen Ebeveyn Tutumları, Suçluluk Düzeyleri ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk değişkenlerine dair min-max. değer, ortalama, standart sapma gibi tanımlayıcı istatistikler Tablo 4.2'de sıralanmıştır.

Tablo 4.2: Annelerin Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçekleri’nden Elde Edilen Puanların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Değişken	N	Min.	Max.	X	ss
Aşırı kontrolcü annelik alt ölçeği	100	24,00	57,00	38,07	6,05
Demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt ölçeği	100	21,00	34,00	27,27	2,49
Ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeği	100	15,00	51,00	31,11	6,10
Karı koca geçimsizliği alt ölçeği	100	9,00	23,00	15,47	2,88
Sıkı disiplin ölçeği	100	22,00	53,00	34,53	5,52
Suçluluk ölçeği	100	36,00	60,00	54,29	5,11
Çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeği	100	9,00	45,00	23,89	8,19
$\bar{x}$ = Ortalama Değeri; SS= standart sapma					

Tablo 4.2’de bulunan bilgilere göre; annelerin aşırı kontrolcü annelik alt ölçeğinin puan ortalaması $\bar{x}=38,07\pm6,05$ ’tir. Annelerin demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt ölçeğinin puan ortalaması $\bar{x}=27,27\pm2,49$ ’tur. Annelerin ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinin puan ortalaması $\bar{x}=31,11\pm6,10$ ’dur. Annelerin karı koca geçimsizliği alt ölçeğinin puan ortalaması $\bar{x}=15,47\pm2,88$ ’dir. Annelerin sıkı disiplin alt ölçeğinin puan ortalaması $\bar{x}=34,53\pm5,52$ ’tir. Annelerin suçluluk ölçeğinin puan ortalaması $\bar{x}=54,29\pm5,11$ ’dir. Annelerin çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeğinin puan ortalaması $\bar{x}=23,89\pm8,19$ ’dur.

4.3. Annelerin Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinin Puanlarının Sosyodemografik Özelliklere Göre Karşılaştırılması

Annelerin Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk ölçeklerinden elde ettikleri puanların sırası ile çalışma şekli, yaş, eğitim seviyesi, gelir düzeyi gibi sosyodemografik özelliklere göre değişkenlik gösterip göstermediği incelenmiştir.

Tablo 4.3: Annelerin Çalışma Şekillerine Göre Grupların Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinin Puanları Açısından Bağımsız Örneklem T Testi ile Karşılaştırılması

	Ölçekler	Grup	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Ebeveyn tutumları ölçeği	Aşırı kontrolcü annelik alt ölçeği	Tam zamanlı	50	37,44	5,98	-1,041	0,301
		Yarı zamanlı	50	38,70	6,11		
	Demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt ölçeği	Tam zamanlı	50	27,18	2,55	-0,359	0,721
		Yarı zamanlı	50	27,36	2,46		
	Ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeği	Tam zamanlı	50	31,06	6,45	-0,082	0,935
		Yarı zamanlı	50	31,16	5,79		
	Karı koca geçimsizliği alt ölçeği	Tam zamanlı	50	15,76	2,68	1,006	0,317
		Yarı zamanlı	50	15,18	3,06		
	Sıkı disiplin ölçeği	Tam zamanlı	50	34,28	5,37	-0,450	0,653
		Yarı zamanlı	50	34,78	5,71		
	Suçluluk ölçeği	Tam zamanlı	50	54,08	5,38	-0,409	0,684
		Yarı zamanlı	50	54,50	4,87		
	Çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeği	Tam zamanlı	50	25,08	7,98	1,461	0,147
		Yarı zamanlı	50	22,70	8,30		

*p<0,05; **p<0,01

$\bar{X}$ = Ortalama; SS=Standart Sapma ; t= Bağımsız Örneklem t Değeri; p=Anlamlılık Değeri

Tablo 4.3'e göre; annelerin aşırı kontrolcü annelik, demokratik tutum ve eşitlik tanıma, ev kadınlığı rolünü reddetme, karı koca geçimsizliği ve sıkı disiplin alt ölçeklerinden aldıkları puanların annelerin çalışma şekillerine göre anlamlı bir farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [Sırasıyla; t=-1,041; t=-0,359; t=-0,082; t=1,006 ve t=-0,450; p>0,05].

Annelerin suçluluk ve çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeklerinden aldıkları puanların annelerin çalışma şekillerine göre (tam zamanlı / yarı zamanlı) anlamlı bir farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [Sırasıyla; t=-0,409 ve t=1,461; p>0,05].

Tablo 4.4: Tam Zamanlı ve Yarı Zamanlı Çalışan Annelerin Yaşları ile Annelerin Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinden Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişkiyi Pearson Korelasyon Analizi ile İncelenmesi

Ölçekler		Yaş
Ebeveyn tutumları ölçeği	Aşırı kontrolcü annelik alt ölçeği	r -0,061 p 0,549
	Demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt ölçeği	r -0,099 p 0,328
	Ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeği	r -0,231 p 0,021*
	Karı koca geçimsizliği alt ölçeği	r -0,114 p 0,257
	Sıkı disiplin ölçeği	r 0,072 p 0,477
	Suçluluk ölçeği	r 0,171 p 0,089
	Çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeği	r -0,145 p 0,151

*p<0,05; **p<0,01
r= Korelasyon Analizi Değeri; p=Anlamlılık Değeri

Tablo 4.4'e göre; tam zamanlı ve yarı zamanlı çalışan annelerin yaşları ile annelerin aşırı kontrolcü annelik, demokratik tutum ve eşitlik tanıma, karı koca geçimsizliği ve sıkı disiplin alt ölçeklerinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür [Sırasıyla: $r=-0,061$; $r=-0,099$; $r=-0,114$ ve $r=0,072$; $p>0,05$].

Tam zamanlı ve yarı zamanlı çalışan annelerin yaşları ile annelerin ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları puanları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür [$r=-0,231$; $p<0,05$]. Annelerin yaşı yükseldikçe ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları puanlarda da düşüş gerçekleştiği görülmüştür.

Tam zamanlı ve yarı zamanlı çalışan annelerin yaşları ile annelerin suçluluk ve çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeklerinden aldıkları puanları anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür [Sırasıyla: $r=0,171$ ve $r=-0,145$; $p>0,05$].

Tablo 4.5: Tam Zamanlı ve Yarı Zamanlı Çalışan Annelerin Eğitim Düzeylerine Göre Grupların Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinin Puanları Açısından Bağımsız Örneklem T Testi ile Karşılaştırılması

	Ölçekler	Grup	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Ebeveyn tutumları ölçeği	Aşırı kontrolcü annelik alt ölçeği	Üniversite mezunu ve altı	67	38,79	6,43	1,713	0,090
		Yüksek lisans ve üzeri	33	36,60	4,96		
	Demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt ölçeği	Üniversite mezunu ve altı	67	27,38	2,43	0,672	0,503
		Yüksek lisans ve üzeri	33	27,03	2,63		
	Ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeği	Üniversite mezunu ve altı	67	30,97	5,64	-0,325	0,746
		Yüksek lisans ve üzeri	33	31,39	7,03		
	Karı koca geçimsizliği alt ölçeği	Üniversite mezunu ve altı	67	15,76	2,69	1,447	0,151
		Yüksek lisans ve üzeri	33	14,87	3,18		
	Sıkı disiplin ölçeği	Üniversite mezunu ve altı	67	35,01	6,06	1,254	0,213
		Yüksek lisans ve üzeri	33	33,54	4,14		
	Suçluluk ölçeği	Üniversite mezunu ve altı	67	54,20	5,56	-0,225	0,823
		Yüksek lisans ve üzeri	33	54,45	4,13		
	Çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeği	Üniversite mezunu ve altı	67	24,71	8,24	1,445	0,152
		Yüksek lisans ve üzeri	33	22,21	7,95		

*p<0,05; **p<0,01

$\bar{X}$ = Ortalama; SS=Standart Sapma ; t= Bağımsız Örneklem t Değeri; p=Anlamlılık Değeri

Tablo 4.5'e göre; tam zamanlı ve yarı zamanlı çalışan annelerin aşırı kontrolcü annelik, demokratik tutum ve eşitlik tanıma, ev kadınlığı rolünü reddetme, karı koca geçimsizliği ve sıkı disiplin alt ölçeklerinden aldıkları puanların annelerin eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [Sırasıyla; t=1,713; t=0,672; t=-0,325; t=1,447 ve t=1,254; p>0,05].

Tam zamanlı ve yarı zamanlı çalışan annelerin suçluluk ve çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeklerinden aldıkları puanların annelerin eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [Sırasıyla; t=-0,225 ve t=1,445; p>0,05].

Tablo 4.6: Tam Zamanlı ve Yarı Zamanlı Çalışan Annelerin Sahip Olduğu Çocuk Sayısı ile Annelerin Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinden Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişkiyi Pearson Korelasyon Analizi ile İncelenmesi

Ölçekler		Çocuk sayısı
Ebeveyn tutumları ölçeği	Aşırı kontrolcü annelik alt ölçeği	r 0,046
		p 0,653
	Demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt ölçeği	r -0,154
		p 0,125
	Ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeği	r -0,102
		p 0,314
	Karı koca geçimsizliği alt ölçeği	r 0,014
		p 0,890
	Sıkı disiplin ölçeği	r 0,208
		p 0,038*
Suçluluk ölçeği		r 0,302
		p 0,002**
Çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeği		r 0,051
		p 0,617

*p<0,05; **p<0,01
r= Korelasyon Analizi Değeri; p=Anlamlılık Değeri

Tablo 4.6'ya göre; tam zamanlı ve yarı zamanlı çalışan annelerin sahip olduğu çocuk sayısı ile annelerin aşırı kontrolcü annelik, demokratik tutum ve eşitlik tanıma, ev kadınlığı rolünü reddetme ve karı koca geçimsizliği alt ölçeklerinden aldıkları puanları anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür [Sırasıyla: $r=0,046$; $r=-0,154$; $r=-0,102$ ve $r=0,014$; $p>0.05$].

Tam zamanlı ve yarı zamanlı çalışan annelerin sahip olduğu çocuk sayısı ile annelerin sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür [$r=0,208$; $p<0.05$]. Annelerin sahip olduğu çocuk sayısı arttıkça annelerin sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları puanlarda artmakta olduğu görülmüştür.

Tam zamanlı ve yarı zamanlı çalışan annelerin sahip olduğu çocuk sayısı ile annelerin suçluluk ölçeğinden aldıkları puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür [$r=0,302$; $p<0.01$]. Annelerin sahip olduğu çocuk sayısı arttıkça annelerin suçluluk ölçeğinden aldıkları puanlarda artmakta olduğu görülmüştür.

Tam zamanlı ve yarı zamanlı çalışan annelerin sahip olduğu çocuk sayısı ile annelerin çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeğinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür [$r=0,051$; $p>0.05$].

Tablo 4.7: Tam Zamanlı ve Yarı Zamanlı Çalışan Annelerin Çalışma Süreleri ile Annelerin Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinden Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişkiyi Pearson Korelasyon Analizi ile İncelenmesi

Ölçekler		Çalışma süresi	
Ebeveyn tutumları ölçeği	Aşırı kontrolcü annelik alt ölçeği	r	-0,053
		p	0,599
	Demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt ölçeği	r	-0,212
		p	0,034*
	Ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeği	r	-0,023
		p	0,822
	Karı koca geçimsizliği alt ölçeği	r	-0,103
		p	0,308
	Sıkı disiplin ölçeği	r	-0,045
		p	0,658
Suçluluk ölçeği		r	0,043
		p	0,671
Çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeği		r	-0,052
		p	0,606

*p<0,05; **p<0,01
r= Korelasyon Analizi Değeri; p=Anlamlılık Değeri

Tablo 4.7'ye göre; tam zamanlı ve yarı zamanlı çalışan annelerin çalışma süreleri ile annelerin aşırı kontrolcü annelik, ev kadınlığı rolünü reddetme, karı koca geçimsizliği ve sıkı disiplin alt ölçeklerinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür [Sırasıyla: $r=-0,053$; $r=-0,023$; $r=-0,103$ ve $r=-0,045$; $p>0,05$].

Tam zamanlı ve yarı zamanlı çalışan annelerin çalışma süreleri ile annelerin demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt ölçeğinden aldıkları puanları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür [$r=-0,212$; $p<0,05$]. Annelerin çalışma süreleri yükseldikçe annelerin demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt ölçeğinden aldıkları puanlarda düşmekte olduğu görülmüştür.

Tam zamanlı ve yarı zamanlı çalışan annelerin çalışma süreleri ile annelerin suçluluk ve çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeklerinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür [Sırasıyla: $r=0,043$ ve $r=-0,052$; $p>0,05$].

Tablo 4.8: Tam Zamanlı ve Yarı Zamanlı Çalışan Annelerin Gelir Düzeylerine Göre Grupların Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinin Puanları Açısından Anova Testi ile Karşılaştırılması

	Ölçekler	Grup	N	$\bar{X}$	SS	F	p	Fark
Ebeveyn tutumları ölçeği	Aşırı kontrolcü annelik alt ölçeği	0-10000 TL arası	21	40,09	7,18	1,577	0,212	
		10000 TL - 20000TL	61	37,67	5,63			
		20000 TL ve üzeri	18	37,05	5,82			
	Demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt ölçeği	0-10000 TL arası	21	27,66	2,26	0,906	0,408	
		10000 TL - 20000TL	61	27,32	2,51			
		20000 TL ve üzeri	18	26,61	2,70			
	Ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeği	0-10000 TL arası	21	29,85	5,31	0,870	0,422	
		10000 TL - 20000TL	61	31,73	6,63			
		20000 TL ve üzeri	18	30,44	4,94			
	Karı koca geçimsizliği alt ölçeği	0-10000 TL arası	21	16,42	1,96	4,435	0,014*	1>3
		10000 TL - 20000TL	61	15,62	3,02			
		20000 TL ve üzeri	18	13,83	2,74			2>3
	Sıkı disiplin ölçeği	0-10000 TL arası	21	36,09	6,41	1,215	0,301	
		10000 TL - 20000TL	61	34,29	5,63			
		20000 TL ve üzeri	18	33,50	3,63			
	Suçluluk ölçeği	0-10000 TL arası	21	53,90	6,60	0,570	0,568	
		10000 TL - 20000TL	61	54,70	4,53			
		20000 TL ve üzeri	18	53,33	5,17			
	Çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeği	0-10000 TL arası	21	23,47	8,54	0,034	0,967	
		10000 TL - 20000TL	61	24,01	7,78			
		20000 TL ve üzeri	18	23,94	9,52			

*p<0,05; **p<0,01

$\bar{X}$ = Ortalama; SS=Standart Sapma ; f= Anova f Değeri; p=Anamlılık Değeri

Tablo 4.8'e göre; annelerin aşırı kontrolcü annelik, demokratik tutum ve eşitlik tanıma, ev kadınlığı rolünü reddetme ve sıkı disiplin alt ölçeklerinden aldıkları puanların annelerin gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [Sırasıyla; F=1,577; F=0,906; F=0,870 ve F=1,215; p>0,05].

Annelerin karı koca geçimsizliği alt ölçeğinden aldıkları puanlar ile annelerin gelir düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur [F=4,435; p<0,05]. Bu farklılığın kaynağının belirlenmesi maksadıyla tamamlayıcı Post Hoc Tukey testi uygulanmıştır. Gelir düzeyi 20000 TL ve altı olan annelerin karı koca geçimsizliği ölçeğinden aldıkları puanların gelir düzeyi 20000 TL üzeri olan annelerin karı koca geçimsizliği ölçeğinden aldıkları puanlardan daha fazla olduğu görülmüştür.

Annelerin suçluluk ve çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeklerinden aldıkları puanların annelerin gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [Sırasıyla; F=0,570 ve F=0,034; p>0,05].

Tablo 4.9: Tam Zamanlı ve Yarı Zamanlı Çalışan Annelerin Eşlerinin Gelir Düzeylerine Göre Grupların Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinin Puanları Açısından Anova Testi ile Karşılaştırılması

Ölçekler	Grup	N	$\bar{X}$	SS	F	p	Fark
Ebeveyn tutumları ölçeği	Aşırı kontrolcü annelik alt ölçeği	0-10000 TL arası	15	40,93	7,17	1,843	0,145
	10000 TL - 20000TL	46	38,06	6,06			
	20000 TL- 30000 TL	19	37,84	4,75			
	30000 TL ve üzeri	20	36,15	5,85			
	Demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt ölçeği	0-10000 TL arası	15	27,86	2,74	0,725	0,540
	10000 TL - 20000TL	46	27,43	2,13			
	20000 TL- 30000 TL	19	26,89	2,62			
	30000 TL ve üzeri	20	26,80	2,98			
	Ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeği	0-10000 TL arası	15	31,60	7,37	0,607	0,612
	10000 TL - 20000TL	46	31,08	5,64			
	20000 TL- 30000 TL	19	32,26	6,83			
	30000 TL ve üzeri	20	29,70	5,53			
	Karı koca geçimsizliği alt ölçeği	0-10000 TL arası	15	17,20	2,39	5,384	0,002**
	10000 TL - 20000TL	46	15,54	3,07			4<1,2,3
	20000 TL- 30000 TL	19	15,89	1,85			
	30000 TL ve üzeri	20	13,60	2,68			
	Sıkı disiplin ölçeği	0-10000 TL arası	15	37,66	6,74	2,001	0,119
	10000 TL - 20000TL	46	34,17	5,02			
	20000 TL- 30000 TL	19	33,63	4,70			
	30000 TL ve üzeri	20	33,85	5,96			
Suçluluk ölçeği	0-10000 TL arası	15	52,53	7,73	1,202	0,313	
	10000 TL - 20000TL	46	54,43	4,58			
	20000 TL- 30000 TL	19	55,78	3,11			
	30000 TL ve üzeri	20	53,85	5,32			
Çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeği	0-10000 TL arası	15	24,26	6,59	1,833	0,146	
	10000 TL - 20000TL	46	25,63	8,99			
	20000 TL- 30000 TL	19	20,78	7,09			
	30000 TL ve üzeri	20	22,55	7,70			

*p<0,05; **p<0,01

$\bar{X}$ = Ortalama; SS=Standart Sapma ; f= Anova f Değeri; p=Anlamlılık Değeri

Tablo 4.8'e göre; annelerin aşırı kontrolcü annelik, demokratik tutum ve eşitlik tanıma, ev kadınlığı rolünü reddetme ve sıkı disiplin alt ölçeklerinden aldıkları puanların annelerin gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [Sırasıyla; F=1,577; F=0,906; F=0,870 ve F=1,215; p>0,05].

Annelerin karı koca geçimsizliği alt ölçeğinden aldıkları puanlar ile annelerin gelir düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur [F=4,435; p<0,05]. Bu farklılığın kaynağının belirlenmesi maksadıyla tamamlayıcı Post Hoc Tukey testi uygulanmıştır. Gelir düzeyi 20000 TL ve altı olan annelerin karı koca geçimsizliği ölçeğinden aldıkları puanların gelir düzeyi 20000 TL üzeri olan annelerin karı koca geçimsizliği ölçeğinden aldıkları puanlardan daha fazla olduğu görülmüştür.

Annelerin suçluluk ve çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeklerinden aldıkları puanların annelerin gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [Sırasıyla; $F=0,570$ ve $F=0,034$; $p>0,05$].

Tablo 4.10: Tam Zamanlı ve Yarı Zamanlı Çalışan Annelerin Ev İşlerinde Yardım Alma Durumlarına Göre Grupların Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinin Puanları Açısından Anova Testi ile Karşılaştırılması

Ölçekler	Grup	N	$\bar{X}$	SS	F	p	Fark
Ebeveyn tutumları ölçeği	Aşırı kontrolcü annelik alt ölçeği	Alıyor	25	37,16	5,09	0,466	0,629
		Almıyor	56	38,19	5,89		
		Eş aile desteği alıyor	19	38,89	7,68		
	Demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt ölçeği	Alıyor	25	27,04	2,60	0,303	0,740
		Almıyor	56	27,25	2,43		
		Eş aile desteği alıyor	19	27,63	2,62		
	Ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeği	Alıyor	25	31,32	6,82	0,855	0,428
		Almıyor	56	31,57	5,81		
		Eş aile desteği alıyor	19	29,47	5,98		
	Karı koca geçimsizliği alt ölçeği	Alıyor	25	14,76	3,03	1,929	0,151
		Almıyor	56	15,96	2,80		
		Eş aile desteği alıyor	19	14,94	2,77		
	Sıkı disiplin ölçeği	Alıyor	25	33,64	4,64	0,429	0,652
		Almıyor	56	34,80	5,68		
		Eş aile desteği alıyor	19	34,89	6,25		
Suçluluk ölçeği		Alıyor	25	53,16	5,02	1,520	0,224
		Almıyor	56	55,07	4,65		
		Eş aile desteği alıyor	19	53,47	6,30		
Çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeği		Alıyor	25	19,68	5,65	4,880	0,010**
		Almıyor	56	25,01	8,91		2>1
		Eş aile desteği alıyor	19	26,10	7,06		3>1

* $p<0,05$; ** $p<0,01$

$\bar{X}$ = Ortalama; SS=Standart Sapma ; f= Anova f Değeri; p=Anlamlılık Değeri

Tablo 4.10'a göre; annelerin aşırı kontrolcü annelik, demokratik tutum ve eşitlik tanıma, ev kadınlığı rolünü reddetme, karı koca geçimsizliği ve sıkı disiplin alt ölçeklerinden aldıkları puanların annelerin ev işlerinde yardım alma durumlarına göre anlamlı bir farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [Sırasıyla; $F=0,466$; $F=0,303$; $F=0,855$; $F=1,929$ ve $F=0,429$; $p>0,05$].

Annelerin suçluluk ölçeğinden aldıkları puanların annelerin ev işlerinde yardım alma durumlarına göre anlamlı bir farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [$F=1,520$; $p>0,05$].

Annelerin çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeğinden aldıkları puanlar ile annelerin ev işlerinde yardım alma durumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur [$F=4,880$; $p<0,01$]. Bu farklılığın kaynağının belirlenmesi maksadıyla tamamlayıcı Post Hoc

Tukey testi uygulanmıştır. Ev işlerinde yardım almayan ve eş/ aileden destek alan annelerin çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeğinden aldıkları puanların ev işlerinde yardım alan annelerin çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeğinden aldıkları puanlardan daha fazla olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.11: Tam Zamanlı ve Yarı Zamanlı Çalışan Annelerin Çocuk Bakımında Yardım Alma Durumlarına Göre Grupların Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinin Puanları Açısından Anova Testi ile Karşılaştırılması

Ölçekler	Grup	N	$\bar{X}$	SS	F	p	Fark
Ebeveyn tutumları ölçeği	Aşırı kontrolcü annelik alt ölçeği	Alıyor	20	38,25	5,22	0,039	0,961
		Almıyor	51	37,90	6,10		
		Eş aile desteği alıyor	29	38,24	6,67		
	Demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt ölçeği	Alıyor	20	27,70	2,95	0,561	0,573
		Almıyor	51	27,29	2,36		
		Eş aile desteği alıyor	29	26,93	2,43		
	Ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeği	Alıyor	20	33,70	6,58	2,749	0,069
		Almıyor	51	30,00	5,87		
		Eş aile desteği alıyor	29	31,27	5,79		
	Karı koca geçimsizliği alt ölçeği	Alıyor	20	15,40	2,94	0,219	0,803
		Almıyor	51	15,64	2,82		
		Eş aile desteği alıyor	29	15,20	3,01		
	Sıkı disiplin ölçeği	Alıyor	20	34,85	5,53	0,055	0,947
		Almıyor	51	34,37	5,69		
		Eş aile desteği alıyor	29	34,58	5,39		
Suçluluk ölçeği	Alıyor	20	53,45	5,91	0,956	0,388	
	Almıyor	51	54,98	4,63			
	Eş aile desteği alıyor	29	53,65	5,36			
Çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeği	Alıyor	20	24,55	7,93	2,752	0,069	
	Almıyor	51	22,15	8,62			
	Eş aile desteği alıyor	29	26,48	6,99			

*p<0,05; **p<0,01

$\bar{X}$ = Ortalama; SS=Standart Sapma ; f= Anova f Değeri; p=Anlamlılık Değeri

Tablo 4.11'e göre; annelerin aşırı kontrolcü annelik, demokratik tutum ve eşitlik tanıma, ev kadınlığı rolünü reddetme, karı koca geçimsizliği ve sıkı disiplin alt ölçeklerinden aldıkları puanların annelerin çocuk bakımında yardım alma durumlarına göre anlamlı bir farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [Sırasıyla; F=0,039; F=0,561; F=2,749; F=0,219 ve F=0,055; p>0,05].

Annelerin suçluluk ve çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeklerinden aldıkları puanların annelerin çocuk bakımında yardım alma durumlarına göre anlamlı bir farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [Sırasıyla; F=0,956 ve F=2,752; p>0,05].

Tablo 4.12: Annelerin Çocuklarına Yeterince Zaman Ayırıp Ayıramadığına Göre Grupların Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinin Puanları Açısından Bağımsız Örneklem T Testi ile Karşılaştırılması

Ölçekler	Grup	N	$\bar{X}$	SS	t	p	
Ebeveyn tutumları ölçeği	Aşırı kontrolcü annelik alt ölçeği	Vakit ayırıyor	36	37,58	6,23	-0,601	0,549
		Vakit ayıramıyor	64	38,34	5,98		
	Demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt ölçeği	Vakit ayırıyor	36	27,25	2,12	-0,060	0,952
		Vakit ayıramıyor	64	27,28	2,69		
	Ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeği	Vakit ayırıyor	36	30,86	5,56	-0,304	0,761
		Vakit ayıramıyor	64	31,25	6,42		
	Karı koca geçimsizliği alt ölçeği	Vakit ayırıyor	36	14,97	2,67	-1,299	0,197
		Vakit ayıramıyor	64	15,75	2,97		
	Sıkı disiplin ölçeği	Vakit ayırıyor	36	34,19	5,52	-0,453	0,651
		Vakit ayıramıyor	64	34,71	5,56		
Suçluluk ölçeği	Vakit ayırıyor	36	54,13	5,49	-0,220	0,826	
	Vakit ayıramıyor	64	54,37	4,93			
Çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeği	Vakit ayırıyor	36	20,00	5,43	-4,298	0,001**	
	Vakit ayıramıyor	64	26,07	8,69			

*p<0,05; **p<0,01

$\bar{X}$ = Ortalama; SS=Standart Sapma ; t= Bağımsız Örneklem t Değeri; p=Anlamlılık Değeri

Tablo 4.12'ye göre; annelerin aşırı kontrolcü annelik, demokratik tutum ve eşitlik tanıma, ev kadınlığı rolünü reddetme, karı koca geçimsizliği ve sıkı disiplin alt ölçeklerinden aldıkları puanların annelerin çocuklarına yeterince zaman ayırıp ayıramadığına göre anlamlı bir farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [Sırasıyla; t=-0,601; t=-0,060; t=-0,304; t=-1,299 ve t=-0,453; p>0,05].

Annelerin suçluluk ölçeğinden aldıkları puanların annelerin çocuklarına yeterince zaman ayırıp ayıramadığına göre anlamlı bir farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [t=-0,220; p>0,05].

Annelerin çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeğinden aldıkları puanların annelerin çocuklarına yeterince zaman ayırıp ayıramadığına göre anlamlı bir farklılık istatistiksel açıdan çocuğuna yeterince zaman ayıramayan annelerin aleyhine anlamlı bulunmuştur. [t=-4,298; p<0,01]. Çocuğuna yeterince zaman ayıramayan annelerin çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeğinden aldıkları puanların çocuğuna yeterince zaman ayırabilen annelerin çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeğinden aldıkları puanlardan fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 4.13: Annelerin Eşlerine Yeterince Zaman Ayırıp Ayıramadığına Göre Grupların Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinin Puanları Açısından Bağımsız Örneklem T Testi ile Karşılaştırılması

	Ölçekler	Grup	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Ebeveyn tutumları ölçeği	Aşırı kontrolcü annelik alt ölçeği	Vakit ayırıyor	37	37,27	5,65	-1,012	0,314
		Vakit ayıramıyor	63	38,53	6,27		
	Demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt ölçeği	Vakit ayırıyor	37	27,05	1,99	-0,717	0,475
		Vakit ayıramıyor	63	27,39	2,75		
	Ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeği	Vakit ayırıyor	37	29,08	5,14	-2,622	0,010**
		Vakit ayıramıyor	63	32,30	6,33		
	Karı koca geçimsizliği alt ölçeği	Vakit ayırıyor	37	15,00	2,57	-1,253	0,213
		Vakit ayıramıyor	63	15,74	3,03		
	Sıkı disiplin ölçeği	Vakit ayırıyor	37	34,02	4,60	-0,696	0,488
		Vakit ayıramıyor	63	34,82	6,02		
	Suçluluk ölçeği	Vakit ayırıyor	37	54,18	5,66	-0,150	0,881
		Vakit ayıramıyor	63	54,34	4,81		
	Çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeği	Vakit ayırıyor	37	19,86	5,59	-4,500	0,001**
		Vakit ayıramıyor	63	26,25	8,58		

*p<0,05; **p<0,01

$\bar{X}$ = Ortalama; SS=Standart Sapma ; t= Bağımsız Örneklem t Değeri; p=Anlamlılık Değeri

Tablo 4.13'e göre; annelerin aşırı kontrolcü annelik, demokratik tutum ve eşitlik tanıma, karı koca geçimsizliği ve sıkı disiplin alt ölçeklerinden aldıkları puanların annelerin eşlerine yeterince zaman ayırıp ayıramadığına göre anlamlı bir fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [Sırasıyla; t=-1,012; t=-0,717; t=-1,253 ve t=-0,696; p>0,05].

Annelerin ev kadınlığı rolünü reddetme ölçeğinden aldıkları puanların annelerin eşlerine yeterince zaman ayırıp ayıramadığına göre anlamlı bir farklılık istatistiksel açıdan eşlerine yeterince zaman ayıramayan annelerin aleyhine anlamlı bulunmuştur. [t=-2,622; p<0,01]. Eşlerine yeterince zaman ayıramayan annelerin ev kadınlığı rolünü reddetme ölçeğinden aldıkları puanların eşlerine yeterince zaman ayırabilen annelerin ev kadınlığı rolünü reddetme ölçeğinden aldıkları puanlardan fazla olduğu görülmüştür.

Annelerin suçluluk ölçeğinden aldıkları puanların annelerin eşlerine yeterince zaman ayırıp ayıramadığına göre anlamlı bir farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [t=-0,150; p>0,05].

Annelerin çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeğinden aldıkları puanların annelerin eşlerine yeterince zaman ayırıp ayıramadığına göre anlamlı bir farklılık istatistiksel açıdan eşlerine yeterince zaman ayıramayan annelerin aleyhine anlamlı bulunmuştur. [t=-4,500; p<0,01]. Eşlerine yeterince zaman ayıramayan annelerin çalışmaya bağlı duyulan suçluluk

ölçeğinden aldıkları puanların eşlerine yeterince zaman ayırabilen annelerin çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeğinden aldıkları puanlardan fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 4.14: Annelerin Kendilerine Yeterince Zaman Ayırıp Ayıramadığına Göre Grupların Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinin Puanları Açısından Bağımsız Örneklem T Testi ile Karşılaştırılması

Ölçekler	Grup	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Ebeveyn tutumları ölçeği	Aşırı kontrolcü annelik alt ölçeği	14	38,57	5,28	0,333	0,740
	Vakit ayıramıyor	86	37,98	6,19		
	Demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt ölçeği	14	27,21	1,71	-0,090	0,929
	Vakit ayıramıyor	86	27,27	2,61		
	Ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeği	14	29,78	4,59	-0,874	0,384
	Vakit ayıramıyor	86	31,32	6,31		
	Karı koca geçimsizliği alt ölçeği	14	15,64	2,02	0,241	0,810
	Vakit ayıramıyor	86	15,44	3,00		
	Sıkı disiplin ölçeği	14	35,07	3,93	0,394	0,695
	Vakit ayıramıyor	86	34,44	5,75		
	Suçluluk ölçeği	14	55,28	4,69	0,784	0,435
	Vakit ayıramıyor	86	54,12	5,19		
Çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeği	Vakit ayıramıyor	14	18,85	5,94	-3,214	0,004**
	Vakit ayıramıyor	86	24,70	8,24		

*p<0,05; **p<0,01

$\bar{X}$ = Ortalama; SS=Standart Sapma ; t= Bağımsız Örneklem t Değeri; p=Anlamlılık Değeri

Tablo 4.14'e göre; annelerin aşırı kontrolcü annelik, demokratik tutum ve eşitlik tanıma, ev kadınlığı rolünü reddetme, karı koca geçimsizliği ve sıkı disiplin alt ölçeklerinden aldıkları puanların annelerin kendilerine yeterince zaman ayırıp ayıramadığına göre anlamlı bir farklılık istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [Sırasıyla; t=0,333; t=-0,090; t=-0,874; t=0,241 ve t=0,394;p>0,05].

Annelerin suçluluk ölçeğinden aldıkları puanların annelerin kendilerine yeterince zaman ayırıp ayıramadığına göre anlamlı bir istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır [t=0,784; p>0,05].

Annelerin çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeğinden aldıkları puanların annelerin kendilerine yeterince zaman ayırıp ayıramadığına göre anlamlı bir farklılık istatistiksel açıdan kendilerine yeterince zaman ayıramayan annelerin aleyhine anlamlı bulunmuştur. [t=-3,214; p<0,01]. Kendilerine yeterince zaman ayıramayan annelerin çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeğinden aldıkları puanların kendilerine yeterince zaman ayırabilen annelerin çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeğinden aldıkları puanlardan fazla olduğu görülmüştür.

4.4 Annelerin Ebeveyn Tutumları, Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Annelerin ebeveyn tutumları, suçluluk ve çalışmaya bağlı duyulan suçluluk düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı test edilmiştir.

Tablo 4.15: Annelerin Ebeveyn Tutumları Ölçeklerinden Aldıkları Puanlar ile Annelerin Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeklerinden Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişkiyi Pearson Korelasyon Analizi ile İncelenmesi

Ölçekler		Suçluluk ölçeği		Çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeği
Ebeveyn tutumları ölçeği	Aşırı kontrolcü annelik alt ölçeği	r	0,009	0,192
		p	0,928	0,056
	Demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt ölçeği	r	0,194	0,029
		p	0,053	0,778
	Ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeği	r	0,234	0,228
		p	0,019*	0,022*
	Karı koca geçimsizliği alt ölçeği	r	-0,074	0,142
		p	0,466	0,157
	Sıkı disiplin ölçeği	r	-0,009	0,189
		p	0,932	0,060

*p<0,05; **p<0,01
r= Korelasyon Analizi Değeri; p=Anlamlılık Değeri

Tablo 4.15'e göre; annelerin suçluluk ölçeğinden aldığı puanlar ile annelerin aşırı kontrolcü annelik, demokratik tutum ve eşitlik tanıma, karı koca geçimsizliği ve sıkı disiplin alt ölçeklerinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür [Sırasıyla; $r=0,009$; $r=0,194$; $r=-0,074$ ve $r=-0,009$; $p>0.05$].

Annelerin suçluluk ölçeğinden aldığı puanlar ile annelerin ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür [$r=0,234$; $p<0.01$]. Annelerin suçluluk ölçeğinden aldığı puanlar arttıkça annelerin ev kadınlığı rolünü reddetme ölçeğinden aldıkları puanlarda artmakta olduğu görülmüştür.

Annelerin çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeğinden aldığı puanlar ile annelerin aşırı kontrolcü annelik, demokratik tutum ve eşitlik tanıma, karı koca geçimsizliği ve sıkı disiplin alt ölçeklerinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür [Sırasıyla; $r=0,192$; $r=0,029$; $r=0,142$ ve $r=0,189$; $p>0.05$].

Annelerin çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeğinden aldığı puanlar ile annelerin ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür [$r=0,228$; $p<0.01$]. Annelerin çalışmaya bağlı duyulan suçluluk

ölçeğinden aldığı puanlar arttıkça annelerin ev kadınlığı rolünü reddetme ölçeğinden aldıkları puanlarda artmakta olduğu görülmüştür.

4.5 Annelerin Suçluluk ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Düzeylerinin Ebeveyn Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi

Annelerin suçluluk ve çalışmaya bağlı duyulan suçluluk düzeylerinin annelerin ebeveyn tutumlarına etkisinin olup olmadığı test edilmiştir.

Tablo 4.16: Annelerin Suçluluk Ölçeğinden Aldığı Puanların Annelerin Ebeveyn Tutumları Ölçeğinden Aldığı Puanlarını Yordamasını Regresyon Analizi ile İncelenmesi

Yordanan	Yordayan	Std. B	Olm. S.H.	Std. B	t	p	F (p)	R ² AdjR ²
	(Sabit)	53,997	3,290		16,412	0,001	0,008	0,001
Aşırı kontrolcü annelik alt ölçeği	Suçluluk Ölçeği	0,008	0,085	0,009	0,090	0,928	(0,928)	(-0,010)
Demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt ölçeği	Suçluluk Ölçeği	43,466	5,560	0,194	7,818	0,001	3,822	0,038
		0,397	0,203		1,955	0,053	(0,053)	(0,028)
Ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeği	(Sabit)	60,382	2,610		23,131	0,001	5,564	0,055
	Suçluluk Ölçeği	0,196	0,082	0,234	2,378	0,019*	(0,019)	(0,045)
Karı koca geçimsizliği alt ölçeği	(Sabit)	56,313	2,813		20,016	0,001	0,535	0,005
	Suçluluk Ölçeği	-0,131	0,179	-0,074	-0,731	0,466	(0,466)	(-0,005)
Sıkı disiplin ölçeği	(Sabit)	54,568	3,270		16,689	0,001	0,007	0,001
	Suçluluk Ölçeği	-0,008	0,094	-0,009	-0,086	0,932	(0,932)	(-0,010)

Tablo 16’da annelerin suçluluk ölçeğinden aldığı puanlarının ebeveyn tutumları alt ölçeklerinin puanlarını yordama durumunun incelenmesi amacıyla uygulanan çoklu doğrusal regresyon analizlerinden elde edilen bulgular yer verilmiştir.

Annelerin suçluluk ölçeği ($\beta=0,009;p>0,05$) puanlarının aşırı kontrolcü annelik alt ölçeğinden aldıkları puanları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamadığı saptanmıştır.

Annelerin suçluluk ölçeği ($\beta=0,194;p>0,05$) puanlarının demokratik tutum ve eşitlik arama alt ölçeğinden aldıkları puanları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamadığı saptanmıştır.

Annelerin suçluluk ölçeği ($\beta=-0,074;p>0,05$) puanlarının karı koca geçimsizliği alt ölçeğinden aldıkları puanları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamadığı saptanmıştır.

Annelerin suçluluk ölçeği ($\beta=-0,009;p>0,05$) puanlarının sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları puanları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamadığı saptanmıştır.

Annelerin suçluluk ölçeği ($\beta=0,234;p<0,05$) puanlarının ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde pozitif yönde yordadığı tespit edilmiştir. Suçluluk ölçeği puanları, ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutundaki varyansın %38,0'ini açıklayabilmektedir.

Tablo 4.17: Annelerin Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeğinden Aldığı Puanların Annelerin Ebeveyn Tutumları Ölçeğinden Aldığı Puanlarını Yordamasını Regresyon Analizi ile İncelenmesi

Yordanan	Yordayan	Std. B	Olm. S.H.	Std. B	t	p	F (p)	R ² AdjR ²
	(Sabit)	14,004	5,170		2,709	0,008	3,748	0,037
Aşırı kontrolcü annelik alt ölçeği	Suçluluk Ölçeği	0,260	0,134	0,192	1,936	0,056	(0,056)	(0,027)
Demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt ölçeği	(Sabit) Suçluluk Ölçeği	21,331	9,069		2,352	0,021	0,080	0,001
		0,094	0,331	0,029	0,283	0,778	(0,778)	-0,009
Ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeği	(Sabit) Suçluluk Ölçeği	14,356	4,185		3,430	0,001	5,389	0,052
		0,306	0,132	0,228	2,321	0,022*	(0,022)	(0,042)
Karı koca geçimsizliği alt ölçeği	(Sabit) Suçluluk Ölçeği	17,627	4,471		3,943	0,001	2,030	0,020
		0,405	0,284	0,142	1,425	0,157	(0,157)	(0,010)
Sıkı disiplin ölçeği	(Sabit) Suçluluk Ölçeği	14,212	5,141		2,764	0,007	3,634	0,036
		0,280	0,147	0,189	1,906	0,060	(0,060)	(0,026)

Tablo 17’de annelerin çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeğinden aldığı puanlarının ebeveyn tutumları alt ölçeklerinin puanlarını yordama durumunun incelenmesi amacıyla uygulanan çoklu doğrusal regresyon analizlerinden elde edilen bulgular yer verilmiştir.

Annelerin çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeği ($\beta=0,192;p>0,05$) puanlarının aşırı kontrolcü annelik alt ölçeğinden aldıkları puanları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamadığı saptanmıştır.

Annelerin çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeği ($\beta=0,029;p>0,05$) puanlarının demokratik tutum ve eşitlik arama alt ölçeğinden aldıkları puanları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamadığı saptanmıştır.

Annelerin çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeği ($\beta=0,142;p>0,05$) puanlarının karı koca geçimsizliği alt ölçeğinden aldıkları puanları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamadığı saptanmıştır.

Annelerin çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeği ($\beta=0,189;p>0,05$) puanlarının sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları puanları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamadığı saptanmıştır.

Annelerin çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeği ($\beta=0,228;p<0,05$) puanlarının ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde pozitif yönde yordadığı tespit edilmiştir. Çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeği puanları, ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutundaki varyansın %52,0'sini açıklayabilmektedir.

5.TARTIŞMA

Çalışma sonucunda ev işlerinde yardım almayan annelerin çalışmaya bağlı suçluluk duygusunun daha yüksek olduğu görülmüştür. Türkiye’de toplumsal cinsiyet dağılımı nedeniyle hane içi işler halen daha kadının üzerindedir. Çalışan anneler hem iş yaşamlarının sorumluluklarını hem de hanelerindeki geleneksel rollerini gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar. Bu durum da çalışan anneler için iş-aile dengesini zorlaştırmakta ve çatışmalara neden olmaktadır (Aycan ve Eskin, 2005). Çocuğun bakımında yarımsız kalması, annenin her açıdan daha fazla yorulmasına sebep olur (Önel, 2006; Ünüvar, 2015); destek alınmasının annelerin yaşam doyumu üzerinde pozitif bir etkinin olduğunu gösteren çalışmalar vardır (Akça, 2022; Beyenal, 2019). Sosyal desteğin aile stresi üzerinde etkili olduğu (Aydın, 2019); eşten sağlanan destek yitğinde ya da hiç olmadığında kişinin ruh sağlığı üzerinde olumsuz sonuçlar ortaya çıktığı görülmüştür (Çağ ve Yıldırım, 2013). Eş desteğinin görüldüğü ailelerde iş-aile çatışmasının azaldığı saptanmıştır (Aycan ve Eskin, 2005). Çalışan annenin ev içi rollerini ifa ederken yarımsız kalmasının özellikle çocuklarına ayıracağı zamanı daha da kısaltacağı için hissedeceği suçluluk duygusunu arttırması doğal bir sonuçtur. Çalışma sonucumuz literatür ile uyumludur.

Çalışma sonucunda sahip olunan çocuk sayısı arttıkça annelerin sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları puanların arttığı ve suçluluk ölçeğinden aldıkları puanların arttığı görülmüştür. Çetinkaya ve Başbakkal (2005) tarafından hemşireler ile gerçekleştirilen çalışma sonucunda çocuk sayısı artışının annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını olumsuz etkilediği tespit edilmiştir. Üç ve daha fazla çocuk sahibi olan anne babaların koruyucu ve baskıcı tutumlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (Alabay, 2017; Ayyıldız, 2005; Demiriz ve Öğretir, 2007; Kaya, 2010). Çocuk sayısı artışı ebeveynler üzerinde daha fazla sorumluluk getirirken aynı zamanda her bir çocuğa yeteri kadar ilgi gösterememe kaygısı daha koruyucu, kısıtlayıcı ve otoriter tutuma neden olabilir. Şanlı (2007) ve Yavuzer (2001) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda, çalışan annenin çalışma ortamında maruz kaldığı gerginlik ve yorgunlukların, çocuk ile olan ilişkisine negatif şekilde yansıyabileceği, çocuk ile sınırlı zamanı paylaşmanın ve eksiklik yaşatma düşüncesinin suçluluk duygusuyla aşırı koruyucu davranışa itebileceği vurgulanmıştır. Çalışma sonucumuz literatür ile uyumluluk göstermektedir.

Çalışma sonucunda çalışan annelerde yaş artışı ile birlikte ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları puanların düştüğü görülmüştür. Akça (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada 30 yaş altı annelerin daha fazla olumlu tutumu sahip olduğu, yaş arttıkça olumlu tutumlarının azaldığı görülmüştür. Çalışma sonucumuz ile benzer sonuçlar gösteren çalışmalar olsa da yaş tek başına bir ölçüt olarak değerlendirilmemelidir. Yaş ilerledikçe bireyin harcanabilir enerjisi de düşmektedir. Bir anlamda hayat daha yorucu hale gelmektedir. Lakin olumlu olumsuz tutum sergilenmesinde yaş başlı başına açıklayıcı bir ölçüt olarak değerlendirilmemelidir. Zira eğitim seviyesi arttıkça bireylerin olumlu ebeveyn tutumları sergilediğini gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Yaprak, 2007; Demiriz ve Öğretir, 2007; Seçer vd., 2008; Maden, 2019). Bununla birlikte çalışma koşulları, çalışma koşullarının birey üzerindeki etkisi, sahip olunan destek düzeyleri gibi diğer faktörler yaş nedeniyle ortaya çıkabilecek olumsuzlukları azaltmaya veya arttırmaya neden olabilir.

Çalışma sonucunda kadınların gelir düzeyi ile karı-koca geçimsizlik alt ölçeği arasında ilişki tespit edilmiştir. Kadınların geliri düştükçe karı koca geçimsizliği alt ölçeğinden aldıkları puanların arttığı görülmüştür. Eş gelirinde de bu durum görülmüştür, eş geliri düşüklüğü ile karı-koca geçimsizlik ölçeği puanları ters orantılı şekilde görülmektedir. Kahraman (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada karı-koca geçimsizliği en çok çalışmayan katılımcılarda görülmektedir. Keskinoglu vd., (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da karı-koca geçimsizliği, ev kadınlığını reddetme alt ölçeklerinden alınan puanların çalışmayan ebeveynlerde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Erkan ve Toran (2004) 'ın yapmış oldukları çalışmada hane gelir düzeyi arttıkça annelerin olumsuz davranışlarının azaldığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde Alpoğuz (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmada gelir düzeyi arttıkça ebeveyn tutumlarının güven verici, gelir düzeyi azaldıkça baskıcı bir tutuma doğru seyrettiği görülmüştür. Hane geliri; yaşamsal ihtiyaçların karşılanabilmesi ve sonrasında sosyal ihtiyaçların karşılanabilmesi için önemlidir. Sonrasında ise özellikle çocuklu haneler için gelecek adına birikim yapabilmek adına önemlidir zira her an çocuklar nedeniyle yeni bir harcama alanı ortaya çıkabileceği gibi çocukların eğitim ve diğer ihtiyaçları da düşünülmelidir. Yaşamsal ihtiyaçlarını karşılayabilecek kadar geliri olmayan bir hanede huzursuzluklar yaşanması muhtemeldir zira kaygı ön planda olacaktır, benzer şekilde sosyal ihtiyaçlar da bireyin varlığını doyurması ile

ilgilidir ve karşılanabildiği sürece yaşam doyumu artacaktır. Gelir düzeyine bağlı geçimsizlik bulgumuz literatür ile uyumludur.

Çalışma sonucunda çocuğuna yeterince zaman ayıramayan annelerin çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeğinden aldıkları daha yüksek olduğu görülmüştür. İyi annelik; her an ulaşılabilir ve verici, çocuğun bakımı ve gelişimini kendi önüne koyan şeklinde kavramsallaştırılmaktadır. Bu tanıma uymadığını düşünen anneler suçluluk duygusu ile karşılaşmaktadır (Dedeoğlu, 2010). Çalışan annelerin duyduğu suçluluğun temelinde her an ulaşılabilirliğin ortadan kalkması ve çocuğa ait olması gereken zamanın verilememesi ve bu yetersizlik nedeniyle anne-çocuk arasındaki ilişkinin hasar alacağına yönelik kaygı duymaları yatmaktadır (Akhan, Akhan ve Batmaz, 2012). Bu nedenle yeterince zaman ayıramadığını düşünen annenin daha fazla suçlu hissetmesi literatüre uygun ve beklenen bir sonuçtur.

Çalışma sonucunda eşlerine yeterince zaman ayıramayan kadınların ev kadınlığı rolünü reddetme ölçeğinden ve çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeğinden aldıkları puanların daha yüksek olduğu görülmüştür. Demiriz ve Öğretir (2007) tarafından gerçekleştirilen çalışmada annelerin çalışıyor olması ile aşırı koruyucu tutum sergilemesi, ev kadınlığı rolünü reddetmesi, karı-koca geçimsizliği ve sıkı disiplin tutumlarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Kadınlardan iyi annelik ile birlikte eş zamanlı bir şekilde ev işlerini kontrolü altında tutması beklenmektedir (Irak vd., 2019). Bu beklentiler çalışan anne için iş-aile dengesinin kurulmasını zorlaştırmakta ve çatışmalar yaşamasına neden olmaktadır (Aycan ve Eskin, 2005). Eşine yeterince zaman ayıramadığını düşünen kadının evlilik uyumunun sarsılması beklenen bir olasılıktır, bu olasılık dahilinde daha fazla suçluluk hissetmesi ve çatışan rollerini reddetmeye başlaması da beklenen bir sonuçtur.

6.SONUÇ VE ÖNERİLER

Ulaşılan bulgular değerlendirildiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Ebeveyn tutumları ölçeği ve bu ölçeğin alt boyutlarına dair ifadelerin ortalama puan ve standart sapmaları incelendiğinde; ortalama puanı en yüksek olan alt boyutlar “Aşırı Kontrolcü Annelik” ve “Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme” boyutları olduğu, en düşük ortalama puana sahip boyutlar ise; “Karı Koca Geçimsizliği” boyutu olduğu tespit edilmiştir.

Annelerin çalışma şekline göre çocuklarına yeteri kadar zaman ayırıp ayırmadığı incelendiğinde; tam zamanlı çalışan annelerin sadece %24,0’ü (n=12) çocuklarına yeterince zaman ayırabildiği yarı zamanlı çalışan annelerin ise %48,0’i (n=24) çocuklarına yeterince zaman ayırabildiği görülmüştür. Çalışma şeklinin çocuklara yeteri kadar sürenin ayrılması konusunda etkili olduğu görülmektedir.

Demografik verilere göre ebeveyn tutumları ölçeği ve alt boyutlarında farklılıklar değerlendirildiğinde; çalışma şekli, eğitim düzeyi, çocuk sayısı, ev işlerinde yardımcı alma durumlarına göre farklılık olmadığı belirlenmiştir. Demografik verilere göre suçluluk ve çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçeklerinde farklılıklar değerlendirildiğinde; çalışma şekli, yaş, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, çocuk bakımında yardım alma durumlarına göre farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Ebeveyn tutumları ölçeği ve alt boyutları ile suçluluk ve çalışmaya bağlı duyulan suçluluk ölçekleri arasındaki ilişki değerlendirildiğinde; ev kadınlığı rolünü reddetme ile suçluluk ve çalışmaya bağlı duyulan suçluluk düzeyleri arasında pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Bu sonuca göre annelerin ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğine ait puanları arttığında, suçluluk ve çalışmaya bağlı duyulan suçluluk düzeylerine ait puanlarda da kısmen artış gözlemlenecektir.

Bu sonuçlar kapsamında belirli öneriler sunmak mümkün olacaktır.

- Bu çalışma İstanbul, Başakşehir ilçesinde yaşamakta olan yarı zamanlı ve tam zamanlı çalışan 100 anne katılımı ile gerçekleşmiştir. Farklı bölgelerde bu araştırmaya benzer araştırmaların gerçekleştirilmesi ile alan yazın geliştirilebilir.
- İleride yapılacak araştırmalarda daha fazla örneklem ile daha detaylı olarak hipotezler belirlenerek anlamlı sonuçlar vermesi beklenebilir.
- Bu çalışma kapsamında faydalanılan Pari Çocuk Yetiştirme Tutum, Suçluluk-Utanç ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk ölçekleri gibi ölçeklerle yeni çalışmalar yapılabilir.
- Yahut yine bu çalışma Suçluluk-Utanç ve Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk ölçeklerine eşlik eden farklı bir ölçek ile yeniden çeşitlendirilebilir.
- Ebeveyn tutumları ve suçluluk arasındaki ilişkiyi ölçecek farklı örneklem grupları ve değişkenlerle çalışmalar yapılabilir.
- Toplum ruh sağlığı merkezlerinde çalışma döneminin yaratabileceği stres ve olumsuz düşünceler konusunda annelere yönelik destek eğitimleri düzenlenebilir.
- Annelerin çalışmaya bağlı duydukları suçluluk konusunda ihtiyaçlar belirlenerek eğitim programları geliştirilip uygulanabilir.
- Yarı zamanlı çalışma modellerinin maddi koşulları iyileştirilerek anneleri daha fazla tatmin eden, çocuklarıyla ve eşleriyle daha fazla vakit geçirecekleri, çalışmalarına yönelik hissedilen suçluluk oranının azalacağı şekilde çalışma koşulları düzenlenebilir.

7.KAYNAKLAR

- Adler, A. (2000). Çocuk Eğitimi. K. Şipal (Çev). Cem Yayınevi.
- Akay, N., & Acar, B. Ş. (2021). Çocuk Bakıcısı ile Ailenin İlişkisi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 24(47), 97-111.
- Akdoğanlı, Ç. (2019). Algılanan Kariyer Bariyerleri: Kadın Çalışanlar Üzerine Bir Araştırma. İşletme Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akhan, L. U., Akhan, L., & Batmaz, M. (2011). 0-6 Yaş grubu çocuğu olan çalışan annelerin çocuk bakımı ile ilgili karşılaştıkları sorunların ve sorun çözme yaklaşımlarının incelenmesi. *Florence Nightingale Journal of Nursing*, 19(3), 161-167.
- Akın, B., Hacıömeroğlu, B., & İnözü, M. (2018). Suçluluk Ölçeği'nin Türkçe formunun psikometrik özelliklerinin klinik olmayan örneklem ve depresyon örnekleminde yeniden değerlendirilmesi. *Klinik Psikiyatri*, 24- 37.
- Alabay, E. (2017). Okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin ebeveynlik tutumlarının incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 156-174.
- Alabay, E. (2017).Okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin ebeveynlik tutumlarının incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 156- 174.
- Altınay, D. (2012). Çalışan ve Çalışmayan Annelerin Başa Çıkma Tutumları ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arı, R., & Seçer, Z. Ş. (2003). Farklı Ana Baba Tutumlarının Çocukların Psikososyal Temelli Problem Çözme Becerilerine Etkisinin İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (10), 451-464
- Arslan Toker, G., ve Sözer Çapan, A. (2018). Anne baba tutumlarından kaynaklanan, ihmal ve duygusal istismara maruz kalmış çocukların en çok kullandığı savunma mekanizmaları üzerine bir literatür taraması. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8, 9(16), 1794-1816
- Atabey, D. (2017). Anasınıfına devam eden çocukların annelerinin anne tutumlarının incelenmesi (Çorum ili örneği). *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 145-168
- Aycan, Z., & Eskin, M. (2005). Relative contributions of childcare, spousal support, and organizational support in reducing work–family conflict for men and women: the case of Turkey. *Sex Roles*, 53(7), 453–471.
- Aydın, Betül. (2002). Gelişim Psikolojisi. SFN Baskı.

- Aydın, E. (2019). Okul Öncesi Dönemde Özel Gereksinimli Çocukların Ebeveynlerinin Sosyal Destek Algılarının, Aile Stresi ve Stresle Başa Çıkma Tutumlarını Yordama Gücü. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aydoğdu, F. ve Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 569-585.
- Aydoğdu, F., & Dilekmen, M. (2016). Evaluation of parental attitudes in terms of various variables. *Journal of Bayburt Faculty of Education*, 11(2), 569-585.
- Ayhan, A. G. (2021). Giresun Üniversitesi Personelinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek lisans tezi, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ayyıldız, T. (2005). Zonguldak il merkezinde 0-6 yaş çocuğu olan annelerin çocuk yetiştirme tutumları Yüksek lisans tezi. Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Beyenal, S. (2019). Çalışan anne olmanın ev, iş ve sosyal yaşam üzerindeki etkileri. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi.
- Cirhinlioğlu, F.G., & Güvenç, G. (2011). Shame proneness, guilt proneness and psychopathology. *Journal of Human Sciences*, 8(1), 248-267.
- Çağ, P. Ve Yıldırım, İ. (2013). Evlilik Doyumunu Yordayan İlişki ve Kişisel Değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 13-23.
- Çelik, M. ve Turunç, Ö. (2009). Aile-iş çatışması, iş stresi ve örgütsel sadakatin iş performansına etkisi: Savunma sektöründe ampirik bir çalışma. *Savunma Bilimleri Dergisi*, 8(2), 217-245.
- Dedeoğlu, A. O. (2010). Discourses of motherhood and consumption practices of Turkish mothers/Annelik söylemleri ve Türk annelerin tüketim pratikleri. *Business and Economics Research Journal*, 1(3), 1–15.
- Demiriz, S. ve Öğretir, A. D. (2007). Alt ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeydeki 10 Yaş Çocuklarının Anne Tutumlarının İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 105-122.
- Demiriz, S., Öğretir A. D. (2007).Alt Ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeydeki 10 Yaş Çocuklarının Anne Tutumlarının İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. Mart 2007, Cilt:15, No:1, 105–122.
- Derman Meral Taner ve BAŞAL Handan Asûde, Okulöncesi Çocuklarında Gözlenen Davranış Problemleri ile Ailelerinin Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişki, *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2013, 2(1).
- Gergin, Merve Tuğba Kılıç. Evli Çalışan Kadınlar ile Evli Çalışmayan Kadınların Evlilik Uyumunun İncelenmesi. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi* 6.2 (2023): 183-204.

- Gümüşdaş, Mehtap, and Serap EJDAR APAY. Gebelikte evlilik uyumu ve sosyal destek arasındaki ilişki. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi* 3.1 (2016): 1-8.
- Gürler, A. (2017). Ergenlerde Anne Baba Tutumları ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Başakşehir Örneği. İstanbul Ticaret Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.
- Güzel, H. Ş., & Arkar, H. (2018). İçedışa yönelim sorunları ile mizaç, aile işlevleri ve yetiştirme tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 19(3); 290-299.
- Kapudere, B. (2020). Üniversite Öğrencilerindeki Problemler İnternet Kullanımı, Algılanan Anne Baba Tutumları ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi . Gaziantep: Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karaman, E. (2020). 10-18 Yaş Grubu Çocukların Anne Babalarının Ebeveyn Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. İstanbul: Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Kaya, A. (2010). İlköğretim Öğrencilerinin Anne-Babalarının Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Kişilik Özelliklerine Göre Değişkenliğinin İncelenmesi. yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kenan, H., & Çamur, G. (2021). Sağlık Sektöründe Çalışan Kadınlarda Olası Kariyer Sonlandırma Nedenleri. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 671- 690.
- Kesebir, S., Kavzoğlu, S.Ö. ve Üstündağ, M.F. (2011). Bağlanma ve psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 321-342.
- Keskin, G., & Çam, O. (2008). Ergenlerin ruhsal durumları ve anne baba tutumları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi/Relationship between mental health, parental attitude and attachment style in adolescence. *Anadolu psikiyatri dergisi*, 9(3), 139.
- Kulaksızoğlu, Adnan,(1998). Ergenlik Psikolojisi. 1.Baskı. Remzi Kitabevi.
- Utaş, L & Batmaz, M. (2011). 0-6 Yaş grubu çocuğu olan çalışan annelerin çocuk bakımı ile ilgili karşılaştıkları sorunların ve sorun çözme yaklaşımlarının incelenmesi. *Florence Nightingale Journal of Nursing*, 2011, 19.3: 161-167.
- Maden, S. (2019). 5-6 Yaşında Çocuğu Olan Ebeveynlerin Geleneksel Anne Ve Baba Rollerine İle Ebeveynliğe Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi . Ankara Gazi Üniversitesi Çocuk Geilişimi Ve Eğitimi Ana Bilim Dalı.
- Örs Gevrekçi, A., & Çırakoğlu, O. (2017). Suçluluk ve utanç duyguları üzerine kavramsal, nöropsikolojik ve psikopatolojik bir derleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 20(40), 89-105.

- Pekyiğit, A., Yıldız, D., Fidancı, B. E., Bağrıyanık, B. Ç., Dehmen, Ö., Koçak, T., & Altıntaş, S. (2020). Annelerin bebek bakımında kullandıkları geleneksel uygulamaların kuşaklararası boyutu. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 14(3), 443-451.
- Polat D. (2006). Evli Bireylerin Evlilik Uyumları, Aldatma Eğilimleri ve Çatışma Eğilimleri Arasındaki İlişkilerin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Polat, M., Eryiğit, D., Aydoğdu, B. N., Ekşi, F., & Ekşi, H. (2022). Adapting the Guilt About Parenting Scale (GAPS) to Turkish culture: Validity and reliability study. *Current Psychology*, 1-9.
- Sezer, Y. (2010). Ergenlerin Kendilik Algılarının Anne Baba Tutumları ve Bazı Faktörlerle İlişkisi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 1- 19.
- Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E. ve Helvacı, A. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri, Türkiye’de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 42-59.
- Şanlı, D. (2007) Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.
- Şanlı, D., & Öztürk, C. (2012). Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (32), 31-48.
- Tabak, N. (2007). İlköğretim 1. Kademedeki Davranış Sorunları Olan Çocukların Anne-Baba Tutumları. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TUİK (2021). İstatistiklerle Kadın, 2020. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İstatistiklerle-Kadin-2020-37221>
- TUİK (2023, Ocak). İşgücü İstatistikleri, Ocak 2023 <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=%C4%B0%C5%9Fg%C3%BCc%C3%BC-%C4%B0statistikleri-Ocak-2023-49386&dil=1>
- Tuzcuoğlu, N. (2004). Bir Aile Olmak, Anne-Baba Olmanın Altın Kuralları. Morpa Kültür Yayınları.
- Yaprak, B. (2007). İlköğretim öğrencilerinin Algıladıkları Anne-Baba Tutumunun Diskriminant Analiziyle Belirlenmesi Ve Benlik Saygısı İle Olan İlişkinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Uygulama. Eskişehir: Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi.
- Yavuzer, Haluk. (1997). Ana-Baba Çocuk. Remzi Kitabevi.

- Yener P. (2015). Okul öncesi eğitimi alan 60 ay ve üzeri çocukların annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Uluslararası Hakemli Akademik Ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 4(14), 77-101.
- Yıldız, E. Ve Erci, B. (2011). Anne Baba Tutumları ile Adölesan Saldırganlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(3), 6-11.
- Yılmaz, A. (2001). Eşler arasındaki uyum: kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 1 (4), 49-58.
- Yılmaz, M. T., & Kesici, Ş. (2016). The effect of perceived parental attitudes and birth order of university students on the development of their self-compassion. *OPUS International Journal of Society Researches*, 4(6), 131-157.
- Yılmaz, V. (2004). Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarına anneannelerin etkilerinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, Y. (2007). Anne baba tutumları ile ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okul başarıları ve özerkliklerinin gelişimi arasındaki ilişkinin incelenmesi. yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EKLER

Ek 1: Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma tam zamanlı ve yarı zamanlı çalışan annelerin çocuklarına karşı sergiledikleri ebeveyn tutumlarının ve suçluluk duygularının arasında bir ilişki olup olmadığını ölçmek amacıyla planlanmıştır. Çalışmanın sonuçları bilimsel bir araştırmada kullanılacaktır. Sizden bu araştırmanın verilerinin toplanmasında yardım istenmektedir. Bu kapsamda aşağıda verilen soruları okuyup sizin için uygun olan seçeneği işaretleyerek araştırmaya katkı sağlayabilirsiniz. Lütfen her cümleyi dikkatle okuyarak size en uygun gelen seçeneği işaretleyiniz. Her cümle için sadece bir seçeneği işaretleyiniz ve hiçbirini boş bırakmayınız. Vereceğiniz içten cevaplarınız sadece bu araştırmada kullanılacak olup kesinlikle üçüncü şahıslarla paylaşılmayacaktır.

Değerli katkılarınızdan dolayı teşekkür eder, iyi günler dilerim.

Fatma Betül TERZİ
Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisi
Üsküdar Üniversitesi

Araştırma ile ilgili yapılan açıklamaları anladım, araştırmayla ilgili tüm sorularım cevaplandı.

Araştırmaya katılmayı Kabul ediyorum () Kabul Etmiyorum ()

1) Doğum yılınız

2) Eğitim durumunuz: Okur-yazar değil () İlkokul () Ortaokul () Lise ()
Üniversite () Lisans üstü ()

2) Çocuğunuz/çocuklarınızın doğum yılı / cinsiyeti / eğitim durumu

1. Çocuk: D.Yılı:..... Cinsiyeti:..... Sınıfı:.....

2. Çocuk: D.Yılı:..... Cinsiyeti:..... Sınıfı:.....

3. Çocuk: D.Yılı:..... Cinsiyeti:.....Sınıfı:.....

.....
.....

4) Evlilik durumunuz Evli () Ayrı/Boşanmış () Eşi vefat etmiş ()

5) Çalışma durumunuz Tam zamanlı çalışıyorum () Yarı zamanlı çalışıyorum ()

6) Çalışma sektörünüz

7) Çalışma yılınız? (Kaç senedir aktif olarak çalışıyorsunuz?)

8) Aylık ortalama geliriniz? 0 - 10.000 TL () 10.000-20.000 TL ()
20.000-30.000 TL () 30.000 TL ve üzeri ()

9) Gelir düzeyinizi nasıl değerlendiriyorsunuz? Düşük () Orta () Yüksek ()

10) Eşinizin çalışma durumu Tam zamanlı () Yarı zamanlı () Çalışmıyor ()

- 11) Eşinizin çalışma sektörü
- 12) Eşinizin aylık geliri 0 - 10.000 TL () 10.000-20.000 TL ()
20.000-30.000 TL () 30.000 TL ve üzeri ()
- 13) Eşinizin gelir düzeyinizi nasıl değerlendiriyorsunuz? Düşük () Orta () Yüksek ()
- 14) Sizin çalışma sebebiniz:
Yalnızca ekonomik sebepler, imkanım olsa çalışmam ()
Ekonomik sebepler ve kişisel tercihim ()
Ekonomik olarak ihtiyacım yok ama çalışmayı seviyor ve istiyorum ()
- 15) Çalışma koşullarınızdan memnun musunuz?
Hiç memnun değilim () Memnun değilim ()
Biraz memnunum () Memnunum () Çok memnunum ()
- 16) Memnun değilseniz, hangi koşullarından memnun değilsiniz?
Maaş () Ulaşım () Çalışma ortamı () İş verenin tutum ve yaklaşımı
Diğer
- 17) Tam zamanlı çalışıyorsanız, yarı zamanlı (yarı maaş alarak 09:00-13:00 mesai saatlerinde / haftanın belirlenen günlerinde) çalışma imkanınız olsa tercih eder misiniz?
Asla tercih etmem () Tercih etmem ()
Belki tercih edebilirim () Tercih ederim () Kesinlikle tercih ederim ()
- 18) Ev işlerinde yardımcı desteği alıyor musunuz?
Evet alıyorum () Hayır almıyorum () Eşimle beraber iş bölümü yapıyoruz. ()
- 19) Çocuk bakımında yardımcı desteği alıyor musunuz?
Evet alıyorum () Hayır almıyorum () Eş/anne/aileden destek alıyorum ()
- 20) Çocuğunuza / çocuklarınıza yeterince vakit ayırabildiğinizi düşünüyor musunuz?
Yeterince vakit ayırabildiğimi düşünüyorum ()
Yeterince vakit ayıramadığımı düşünüyorum ()
- 21) Yeterince vakit ayıramadığınızı düşünüyorsanız bu durum size ne hissettiriyor?
Hiçbirşey () Üzüntü () Suçluluk () Kızgınlık ()
- 22) Eşinize yeterince vakit ayırabildiğinizi düşünüyor musunuz?
Yeterince vakit ayırabildiğimi düşünüyorum ()
Yeterince vakit ayıramadığımı düşünüyorum ()
- 23) Yeterince vakit ayıramadığınızı düşünüyorsanız bu durum size ne hissettiriyor?
Hiçbirşey () Üzüntü () Suçluluk () Kızgınlık ()
- 24) Kendinize yeterince vakit ayırabildiğinizi düşünüyor musunuz?
Yeterince vakit ayırabildiğimi düşünüyorum ()
Yeterince vakit ayıramadığımı düşünüyorum ()
- 25) Yeterince vakit ayıramadığınızı düşünüyorsanız bu durum size ne hissettiriyor?
Hiçbirşey () Üzüntü () Suçluluk () Kızgınlık ()

Ek 2: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Anketi

AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUM ANKETİ

(KISALTILMIŞ FORMU)

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1. Çocuk, yorucu veya zor işlerden korunmalıdır.				
2. Anne ve babalar çocuklarını dertlerini anlatmaya teşvik ederler. Fakat bazen çocukların dertlerinin hiç açılmaması gerektiğini anlayamazlar.				
3. Çocuk boşa geçen dakikaların bir daha hiç geri gelmeyeceğini ne kadar çabuk öğrenirse, kendisi için o kadar iyi olur.				
4. Bir anne çocuğunun düş kırıklığına uğramaması için elinden geleni yapmalıdır.				
5. Çocuk ne kadar erken yürümeyi öğrenirse, o kadar iyi terbiye edilebilir.				
6. Çocuk yetiştirmek sinir bozucu, yıpratıcı bir iştir.				
7. Çocuğun hayatta öğrenmesi gereken çok şey vardır. Zamanını boşa geçirmesi affedilemez.				
8. Babalar, biraz daha şefkatli olsalar, anneler çocuklarını daha iyi yönetebilirler.				
9. Çocuk yetiştirmenin kötü taraflarından biri de, anne ya da babanın istediğini yapabilmesi için yeterince özgür olmamasıdır.				
10. Sıkı kurallarla yetiştirilen çocuklardan en iyi yetişkinler çıkar.				
11. Bir anne çocuğunun mutluluğu için kendi mutluluğunu feda etmesini bilmelidir.				
12. Daima koşuşturan, hareketli bir çocuk büyük bir olasılıkla mutlu bir insan olacaktır.				
13. Büyükler çocukların şakalarına güler, onlara eğlendirici öyküler anlatırsa, evdeki düzen daha iyi, daha ahenkli olur.				
14. Çocuğun en gizli düşüncelerini kesinlikle bilmek, bir annenin görevidir.				
15. Anne-babalar çocuklarına, sorgusuz sualsiz kendilerine sadık kalmalarını öğretmelidirler.				
16. Bütün genç anneler, bebek bakımında beceriksiz olduklarından korkarlar.				
17. Hangi anne olursa olsun eğer bütün gününü çocuklarla geçirmek zorunda kalırsa sonunda çocuklar sinirine dokunur.				
18. Anne ve babalar her zaman çocuklarının kendilerine uymasını beklememeli, biraz da kendileri çocuklarına uymalıdır.				

19. Eğer anneler dileklerinin kabul edileceğini bilselerdi, babalarının daha anlayışlı olmalarını isterlerdi.				
20. Bir çocuğa, ne olursa olsun, dövüşmekten açınması gerektiği öğretilmelidir.				
21. Çocuklar bencil olduklarında, hep bir şeyler istediklerinde, annenin tepesinin atması çok normaldir.				
22. Eğer çocuklar ailedeki kuralları uygun bulmuyorsa, bunu anne-babalarına söylemeleri hoş karşılanmalıdır.				
23. Anneler çoğu zaman çocuklarına bir dakika daha dayanamayacakları duygusuna kapılırlar.				
24. Çocuğu sıkı terbiye ederseniz sonra size teşekkür eder.				
25. Küçük bir çocuk, cinsiyet konusundan sakınmalıdır.				
26. Bir annenin, çocuğunun hayatı hakkında her şeyi bilmesi hakkıdır. Çocuğu onun önemli parçasıdır.				
27. Uyanık bir anne-baba, çocuğun tüm düşüncelerini öğrenmeye çalışmalıdır.				
28. Çocuklar, anne-babalarının kendileri için neler feda ettiklerini düşünmelidirler.				
29. Eğer çocukların dertlerini söylemelerine izin verilerse büsbütün şikayetçi olurlar.				
30. Sıkı terbiye, sağlam ve iyi karakter geliştirir.				
31. Genç bir kadın, henüz geçen yapmak istediğini pek çok şey olduğu için, anne oluca kendisini tutuklanmış duygusuna kaptırır.				
32. Anneler, çocukları için hemen hemen bütün eğlencelerini feda ederler.				
33. Babalar, daha az bencil olsalar, kendilerine düşen görevi yaparlardı.				
34. İyi bir anne çocuğunu ufak tefek güçlüklerden korumalıdır.				
35. Bir çocuğa anne ve babasını herkesten üstün görmesi öğretilmelidir.				
36. Çocuk hiçbir zaman ailesinden sır saklamamalıdır.				
37. Çocuklardan sık sık ödün vermelerini, anne-babaya uymalarını istemek doğru değildir.				
38. Çoğu anneler bebeklerine bakarken onu inciteceklerinden korkarlar.				
39. Bir çocuğa başı derde girdiğinde, döğüşmek yerine büyüklere başvurması öğretilmelidir.				
40. Anne-baba arasındaki bazı konular küçük bir tartışma ile çözümlenemez.				
41. Ev bakımında ve idaresinde en kötü şeylerden biri de, kişinin kendini evinde tutuklamış gibi hissetmesidir.				
42. Hiçbir kadından yeni doğmuş bir bebeğe tek başına bakması beklenmemelidir.				
43. Oğlan ve kız çocukları soyunurken birbirini görmemelidir.				
44. Çocukların sorunlarına eğilerseniz sizi oyalamak için çeşitli masallar uydururlar.				

45. Eğer anne-babalar çocukları ile şakalaşıp beraber eğlenirlerse, çocuklar onların öğütlerini dinlemeye daha istekli olurlar.				
46. Anneleri kendileri yüzünden zorluk çektiği için çocuklar, onlara karşı daha anlayışlı olmalıdırlar.				
47. Bir çocuk eninde sonunda anne-babasından daha akıllı olmayacağını öğrenirler.				
48. Eğer bir anne çocuklarını iyi yetiştiremiyorsa belki de bu, babanın kendine düşen görevi iyi yapmamasından ileri geliyordur.				
49. Genç bir anne için ilk bebeğin bakımı sırasında yalnız kalmaktan daha kötü bir şey olamaz.				
50. Bir çocuğun diğer bir çocuğa vurması hiçbir şekilde hoşgörüyle karşılanamaz..				
51. Anne-babalar çocuklarına hayatta ilerleyebilmeleri için hep bir şeyler yapmaları ve boşa zaman geçirmeleri gerektiğini öğretmelidirler.				
52. Akıllı bir kadın, yeni bir bebeğin doğumundan önce ve sonra yalnız kalmamak için elinden geleni yapar.				
53. Evde olup bitenleri sadece anne bildiği için ev hayatını onun planlaması gerekir.				
54. Kendi haklarına sahip olabilmesi için, bazen bir kadının kocasını terslemesi gerekir.				
55. Bütün zamanını çocuklarıyla geçirmek, bir kadına kanadı kopmuş kuş duygusu verir.				
56. Eğer anne kollarını sıvar, bütün yükü sırtına alırsa tüm aile rahat eder.				
57- Anne-babalar çocuklarını kendi kendilerine oluşturdukları güveni sarsabilecekleri bütün güç işlerden sakınmalıdırlar.				
58- Çocuklar, aslında, sıkı disiplin içinde mutlu olurlar.				
59- Çocuklarının arkadaşlıkları ve sosyal hayatlarıyla yakından ilgilenen anne-babalar onların iyi yetişmelerini sağlarlar.				
60- Anne ve babaya sadakat her şeyden önce gelir.				

Ek 3: Suçluluk Ölçeği

Suçluluk Ölçeği

Bu ölçeğin amacı bazı duyguların hangi durumlarda ne derece yoğun olarak yaşandığını belirlemektir. Aşağıda bazı olaylar verilmiştir. Bu olaylar sizin başınızdan geçmiş olsaydı ne kadar rahatsızlık duyardınız. Lütfen her durumu dikkatle okuyup öyle bir durumda ne kadar rahatsızlık duyacağınızı aşağıdaki ölçekten yararlanarak maddelerin yanındaki sayıların üzerine (X) işareti koyarak belirleyiniz. 1. Hiç rahatsızlık duymazdım 2. Biraz rahatsızlık duyardım 3. Oldukça rahatsızlık duyardım 4. Epey rahatsızlık duyardım 5. Çok rahatsızlık duyardım sizi ne kadar rahatsız ederdi?

		Hiç rahatsızlık duymazdım	Biraz rahatsızlık duyardım	Oldukça rahatsızlık duyardım	Epey rahatsızlık duyardım	Çok rahatsızlık duyardım
1	Bir tartışma sırasında büyük bir hararetle savunduğunuz bir fikrin yanlış olduğunu öğrenmek.					
2	Evinizin çok dağınık olduğu bir sırada beklenmeyen bazı misafirlerin gelmesi.					
4	Karşı cinsten birinin kalabalık bir yerde herkesin dikkatini çekecek şekilde size açıkça ilgi göstermesi.					
5	Giysinizin, vücudunuzda kapalı tuttuğunuz bir yeri açığa çıkaracak şekilde buruşması ya da kıvrılması.					
8	Uzman olmanız gereken bir konuda, bir konuşma yaptıktan sonra dinleyicilerin sizin söylediğinizin yanlış olduğunu göstermesi.					
9	Çok işlek bir iş merkezinin bulunduğu bir köşede herkesin size bakmasına sebep olacak bir olay yaşamak.					
10	Lüks bir restoranda başkaları size bakarken çatal bıçak kullanmanız gereken yerde elle yemek yediğinizi fark etmek.					
13	Sözlü bir sınav sırasında kekeleyişiniz ve heyecandan şaşırdığınızda, hocaların sizin bu halinizi kötü bir sınav örneği olarak bütün sınıfa göstermesi.					

15	Bir partide yeni tanıştığınız insanlara açık saçık bir fıkra anlattığınızda birçoğunun bundan rahatsız olması.					
18	Bir davete ya da toplantıya rahat, gündelik giysilerle gidip herkesin resmi giyindiğini görmek.					
19	Bir yemek davetinde bir tabak dolusu yiyeceği yere düşürmek.					
20	Herkesten sakladığınız ve hoş olmayan bir davranışın açığa çıkarılması.					

Ek 4: Çalışmaya Bağlı Duyulan Suçluluk Ölçeği

ÇALIŞMAYA BAĞLI DUYULAN SUÇLULUK ÖLÇEĞİ

Lütfen, aşağıdaki cümlelere ne dereceye kadar katıldığınızı ölçekten yararlanarak maddelerin yanındaki sayıların üzerine (X) işareti koyarak belirleyiniz.

		KESİNLİKLE KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	ORTADA YIM	KATILIYORUM	KESİNLİKLE KATILIYORUM
1	Çalıştığım için suçluluk hissediyorum.					
2	Her gün çocuğumu bırakıp işe gittiğim için suçluluk hissediyorum.					
3	Evimle ilgili işleri istediğim oranda yapamadığım için suçluluk hissediyorum.					
4	Eşimle istediğim gibi ilgilenemediğim için suçluluk hissediyorum.					
5	Çocuğumla istediğim gibi ilgilenemediğim için suçluluk hissediyorum.					
6	Çocuklarımla yeteri kadar zaman geçiremediğim için suçluluk hissediyorum.					
7	Sabahları çocuğumu uyurken bırakıp gittiğim için suçluluk hissediyorum.					
8	Zaman zaman aklım işimde kaldığı için suçluluk hissediyorum.					
9	Sosyal aktiviteler için çocuğumu bırakıp gittiğim için suçluluk duyuyorum.					